
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
1817

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ

Bararan Parskerēn

73

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ

ԸՍՏ ԿԱՐԳԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆԻՑ.

Յորում ճոխաբար աւանդին իմաստք բառիցն Հայերէն և Տաճկերէն բացատրութեամբ և ուրեք Արաբական նշանակութեամբք. Յաւելեալ և զյատուկ անուանս նշանաւոր թագաւորաց և զերևելի տեղեաց, և ճոխացուցեալ օրինակօք 'ի բանաստեղծից պարսից.

'Ի ԳԷՈՐԳԵԱՅ ԴՊՐԷ ՏԷՐ ՅՈՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ՊԱԼԱՏՑՈՅ.

ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՈՒՂՂԱԳՐԵԼՈՎ ԵՒ ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

'Ի ՅԱԿՈԲԱՅ ՏԻՒՋԵԱՆ.

ՏՊԱԳՐԵԱԼ ԱՌԱՏԱՊԱՐԳԵՒ ԱՐԴԵԱՄԲՔ

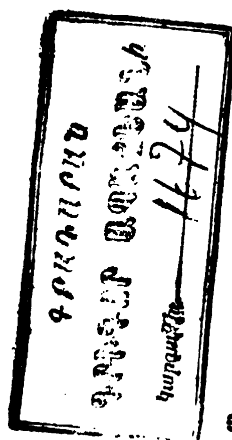
ԱԶԳԱՍԷՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԻՐԱՅԻ ՊԷՋՃԵԱՆ

Յօգուտ ընթերցասիրաց ազգիս.

ՀՐԱՄԱՆԱՒ ԻՇԽԱՆԱՊԱՏԻՒ ՊԱՏՐԻԱՐԳԻ ԹԱԳԱՒՈՐԵԱԼ ՔԱՂԱՔԻՍ

ՏԵԱՌՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԵՒ ԱՃԱԲԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ.

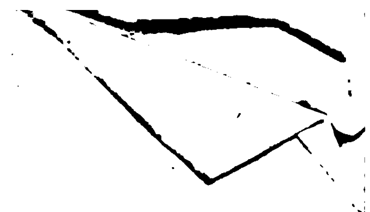

'Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ՅՕՐԹԱԳԵՕՂ, 'Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕՂՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ.

1826 — ՌՄՀԵ

GRAD
[illegible]
73
[illegible]·06·99

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Բանականին 'ի նախաստեղծութէն Հաստատչութեան տառաձևանեալ պարգև բազմապատկութ , զլուսոյ իւր մասց ընդլայնել ձգտումն , և կիրառնեայս իսկ բազմաձևիւղ ծանօթութեանց ուսմանց չբաւականացեալ՝ յեթերս ձեռել 'ի լուսաւորի պէտոյն հանդիսարան , զանոնց ըղ տրամադիրն և պշրջապատն չափել մանրամասն , զայլոց պարբերական շրջան ; զայլոց ես մինձակ հաստել անշարժ և կայուն ։ Արդեօ՞ք արդեօք արժանի քանահրանաց դասնէր , եթէ զերր գիտութեանց անհողացեալ՝ գրաւմանշամբ և զգիւրըմբռնելի ուսմանէ բանաստեղծական գիտութեան անփոյթ լինէր ․ յորում նախամեծար դասի լեզուագիտութեանն շահականութիւն և գեղեցիկն առաւել ․ որոյ ձեռնացուցեալ զմեզ և զլեզու բանաստեղծին , բազմաց այլասեռ և այլալեզու ազգաց քրոնողաց մատակոյց զերկուսս հանճարապատում մայրենեաց այդ , և նոցա ընկեր քաղաքական դասէ ։ Սակ զի մարդկային սեռին մինձակ բազմազգիւն չէ 'ի մի և նոյն ասհման պարփակեալ ․ և զի բաղ այնմ պէտոյք և շահ զանազան և տարբեր , անկ է իւրաքանչիւր բաց իւրն բառի տրամադրութեան յայս յոգնաշահ և գեղեցիկ ուսումն զկարևորագոյնն և զշահաւէտն ընտրեալ , բարեյարմար դասակարգել զիւրն գիտութիւնս և հանճար ։

Զուարճալի արդարև և արժանայարգ խօսել և գրել զարդեան կրթեալ ազգաց զգեղեցկայարդարն և քաղցր լեզուս , և բազմօգուտ նոցին իմաստալիր դրուածովք պարարել զմիտս ․ այլ պարտք անհրաժեշտ կայ 'ի վերայ , և հարկաւորագոյն իսկ է գիտել զլեզու Տէրութեան և ընկեր իւր քաղաքի , ուր և պիտոյք իւր առօրեայ հանձարութիւն և շահախնդիր լինել հարկաւորեն ։ Այլ քանզի բաց իմաստոյն , « Բամահրելի է զերկինս չափել , և զգետին քաղաքի իւրոյ անգիտանալ » ․ ապա կարևոր է մերազնեայց սրտեռանդն փութով բերել 'ի մարդամա Հայրենի և Տէրութեան լեզուաց ։ Արդեօ՞ն պիտակականութիւն և շահաբեր է մեզ , նախ և յառաջ արդարև զՀայրենականն՝ և ապա զՏէրութեանն ուսանել զլեզու և զգրականութիւն՝ որոյ բազմաւոր մայրելերձ ազգովին ընդհան , և ընդ որում են պատուաւորեալ և նոյնացեալ շահք մեր յառաւել , և էութիւն քաղաքական ։ Թէպէտ և ոչ սակաւք 'ի մերազնեայց քաջահմուտ ձեռնարտութեան վերոյ գրեալ բանիցս , և 'ի յառաւել շահաց

վարեալ, բազմաջերան ջանիւք ՚ի ձեռն ունին եբերեալ զՕսմանեան գրականութիւն. այլ բազմավաստակն այր ՚ի դժուարամբեր իսկ գոր-ծեալ ՚ի դասատուացն դժուարամարս երանակէ ուսուցանելոյ, խորշե-ցուցեալ զայլս բազումս, դեռ ՚ի սկզբան անդ բարձի թողի առնել պարապմունս.

Այսոցիկ քաջ վերահասու լեալ՝ նախահայեաց և հեռատեսակն ուսումնասէր և բարեյիշատակ Պետրոսյ Պարոն Տէր Յովհաննիսեան, ըստ արժանւոյն ԳԱՏՈՒԵԼԻ մականուանեալ, և նախադրեալ անհրաժեշտ պիտոյից հայկազնեաց սոյն լեզուի, և խորհրդածեալ միանգամ, թէ ո՞րք և որպիսի դժուարութիւնք յետս ընկրկեն զաշխոյժ պատանեկական ու-սանողաց, բազմամբայ անխոնջ աշխատասիրեալ՝ ՚ի լոյս ած զայս Բառա-րան՝ Պարսկական և Հայկական լեզուաց, զորոյ զյարգ և զպիտանակա-նութիւն առաջի արկանել ուսումնասիրաց անդէն վարկանիմ. զի նոյն իսկ բառն՝ Բառարան, պարփակէ յինքեան զիւր բազմահաս պիտոյս. Քանզի բանալի գոլով գրականութեան, որք միանգամ զայն ՚ի ձեռին ու-նին պատրաստ, դիւրագոյնս անենն մուտ ՚ի դժուարամուտ և յանել խորս լեզուագիտութեան. նա զի լեզուագէտն յուսանելի միանգամ ըն-թեանուլ, կարէ և ինքնին ուսանել զլեզուն առանց ուսուցչի՝ լոկ նը-պաստիւք սոյն Բառարանի.

Պարզ սիրահամբոյր դնի մեզ արդարև, մեր շնորհակալու խնա-մոց ըղձից երրումն ընձեռել ՚ի յիշատակ առնս արժանայարգ. որոյ ՚ի ծաղկափթիթ աւուրց մինչ յալեւս ծերութեան՝ անխոնջ վաստակեալ ՚ի ջանս ուսումնասիրութեան, գիտնականաց արդեամբք ունէր ժառան-գեալ զյարգ, և ՚ի համազգեաց համարումն և պատիւ. Տեղեակ բազ-մատեսակ լեզուաց, Յունականին, Եփրայեցերէնին, Պարսկականին, Արա-բացւոյն, Լատինականին, և Հայկականին գրաւորական ուսման, սրահ-անագին նուիրեալ զաւուրս իւր և զգիշերս ողջոյն յօժարու իւր ազնին, ՚ի թարգմանութիւնս, ՚ի Պատմականս, և յայլս շահաւէտս և իմաստա-լից գրուածս. զեղեցիկս օժանդակ այլս պանծալի զիւր ազն Արամ-եան, ժառանգութիւն անանցական թողեալ առ համազգիս զիւրն քրտանց բազմադէմ և անգին վաստակս, յորս արժանայարգ դասի յառաջիկայս Բառարան. Ո որոյ զյարգ և զկարևոր պիտոյս քաջ ծանուցեալ՝ իմաստա-հանճար և հայրենասէր Մեծապատուն Պեզճեան Յարութիւն Ամիրայի, և նախատիպակ միանգամ բազմահաշ օգուտ և մեծի կարևորութեան մե-բանից սոյն գործոյ, ՚ի ծախս չխնայեալ՝ առատաձեռն փութացաւ ՚ի լոյս ածել առ զայս Բառարան, ՚ի յիշատակ մշտնջենաւոր, և ՚ի պատկ անթառ-շամ քրտնավաստակ երկանց առնս իմաստասիրի, և յօգուտ հայկազնեաց.

ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ԳՈՐԾՈՑ

ա. Սա կարի յանձներ և 'ի դիւրավարժ գործել զիւր գործ՝ Հեղինակն, դասակարգեաց զիւր Բառարան ըստ կարգի Հայկական Այբուբենից, առընթեր եդեալ զնոյն բառ Պարսկական տառիւք. որով ուսանողն անտեղեակ Պարսկական գրավարժութե՛ դիւրաւ գտանէ զբառն խնդրեալ, և միանգամայն վարժի 'ի յարմարադրութիւն Պարսկային բառից։

բ. Ի դիւրընթանալի գործել և այնոցիկ, որք միանգամ Հայկական գրաւոր լեզուին անտեղեակ են, յաւել և Տաճկական նշանակութիւնս, որք աւգտակարեալ գտանին նոցա գրով։

գ. Նոյնպէս և անանց բառից յաւել և զԱրաբացի և զՉէղաթայի նշանակութիւնս։

դ. Բազում բառից ունի ձևացուցեալ զնշանակութիւնս պարզաճեալ օրինակօք յերևելի Հեղինակաց Պարսից։

ե. Այլ ևս որ ուրեք գտանին և յաւուրս անուանք՝ երևելի արանց, գաւառաց, քաղաքաց, դիւցազնից, գետոց, կենդանեաց, յաւելեալ և զօրութիւնս Հանքաց, և դեղորէից, …, …, և զանցս ինչ պատմական։

զ. Մի և նոյն բառին և բազմադիմէ նշանակութիւնս է եդեալ, առ ես, բառիւք որոշեալ. բառ այնմ և անանց բառից տարբեր անուանակոչութիւնս, գործածեալ 'ի զանազան դասուս, յիշատակեալ։

Հեղինակն գործոյս ոչ ունելով բաւական ժամանակ պարապոյ անձնայն մասամբ կատարելագործել զառաջիկայս մատեան, մերումն այսմիկ մասնաւոր առաջարկել երկամեայ երկասիրութեան. ուր Հոգւոցս յապաւել զաւելորդս, զորս ուրեք կրկնաբանութեամբ և ուրեք անխարութեամբ 'ի մէջ բերէր. և յաւելուլ զպակասորդսն զորս ուրեք առ պարսկական նշանակութիւնս զանց առնէր դնել զՀայադիր ձայնս պարսկականս, և ուրեք զպարզական նշանակեալ Համեդեալ Հայկականին։

Այս դիտելով զի Բառարան միայն թէ չունիցի ընդ իւր և զՔերականութիւն՝ անկար օգուտ գործէ, և քանզի պատկառեալ գտաք զազգ մեր և յայտ կարեւոր օգնութենէ, յաղագս այնորիկ խնդրեցաք ընդ զրակաութիւն մեր զայս՝ դարձեալ 'ի գրուածոց Պէտրոսեայ Դոկտորի յօրինողի գրոցս. այլ ոչ ինչ գտաք 'ի նորայսն, բայց միայն Համառօտ բացատրութիւնս Պարսկական տառից, և կանոնս ընթերցանութեան։

Վասն այնորիկ պատրաստեցաք Համառօտ Քերականութիւն՝ դնել 'ի սկիզբն Բառարանիս, ամփոփեալ 'ի սմա որչափ մարթ է՝ Համառօտիւ, զկանոնս դիտելիս և զկանոնս այդր լեզուի, ըստ դնալով մեծանուն Հեղինակաց։

Ժողովեցաք ևս 'ի բառարանիս զամենայն նմանաձայն բառս որ ընդ Հայս և ընդ Պարսս, և դասակարգեցաք 'ի վերջոյ Համեդէպ մեկնութեամբ. Ի զուգադրութենէ սոցա զայն միայն է մեզ Համոզել՝ թէ վասն մերձաւորութեան և աղերսականութեան երկոցունց ազգացս՝ բազում նմանու-

թիւն է բանից, եւ և ոճոյ խօսից ընդ մէջ հայոց և Պարսից . այլ ոչ թէ և լեզուի մերոյ և այլի նոյն գոլ ընդ նոսա : Զի և յօրինուածխոյ և կազմութիւն երկաքանչիւր լեզուացն յայտնի ցուցանեն թէ բաժանեալութեամբ զանազանին երկոքեան այսուքիկ 'ի միմեանց :

Նախաջեռն 'ի գլուխ հանեալ մեր զբանն. հարկեալ աշխատաթիւնս՝ պատկառելի հանճարեղացք զոյն, և զվաստակս մեր օգտակար՝ թէ մարթացուք զուսումնասիրացն կարթել սոկին զիղձս, և զեռանդն փափաքանաց նոցա յաւէտ ևս բորբոքել : Ընծայեաց պաշտեցի սոկին և յիշատակ քաղցրալուրեան աշակերտակերին Պարոն Պօղոսի Նազարեան, և որդւոց նորա, որք ընդ նախանձելի պարծանս յօրինողի գրոցս յօժարամտաբար՝ ոչ խնայեցին 'ի քիրտն և 'ի վաստակ . և ինքեանք ձուլեցին և քանդակեցին զհայերէն և զպարսկերէն ակնարկեալ անմնայն նորագործ . որպէս զի և զաշխատութիւն նորա 'ի գիրս՝ պատկերացն արհեստի իւրեանց . և ամենայնիւ յարդարան կացուսցեն զՊարսկերէն դասուցմանս պատրաստութիւն :

ՍՐԲԱԳՐԻՔ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Էջ	Տող	Սխալ	Ուղիղ
1	7	պետք	պէտք
4	7	նախընթացիցն	նախընթացիցն
„	ծան.	զայրացումն	զայրացումն
5	8	[illegible]	Նուլթ
„	25	Ի վայր	Ի վար
6	9	Հասէր	Հասեր
8	9	ընդ մեզ	ըստ մեզ
„	30	պետք	պէտք
12	18	զերկնաթիւն	զերկնութեանը
17	29	բազում դեմ	երրորդ դէմ
18	27	յարակատար	գերակատար
22	3	Համեմատելիք	Համեմատելի
„	34	رسیده باسم	رسیده باشم
25	15	حستن	جستن
27	12	ատան	զատան
28	27	զբայանուն	զբայանուանս
29	6	անուանին	անուանեն
37	35	بیت و شش	بیست و شش
41	11	չենհար	չենհար
42	6	յուռվայ	հուռվայ
44	9	بجورد	بجورد
„	19	درندكان	وارندكان
44	34	անուն	անուանս
45	5	վարկեան	վայրկեան
„	15	վարագ	վերագ
„	29	պարբերուէն	պարբերուէն
47	29	وست	دوست

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆՔ

ԲԱՌԱՐԱՆԻՆ.

ածանց"	նշանակէ	ածանցական , ածանցեալ .
անե"		աներեւոյթ .
անցո" , անցող"		անցողական .
ապա"		ապառնի .
ար" , արա"		արէպի , արաբերէն .
բա" , բայ"		բայ , բայից , բայէն .
բայած"		բայածական .
դար"		դարձեալ .
դեր"		դերանուն .
ընդու" , ընդուն"		ընդունելութ .
թարգ"		թարգմանի .
թուր" , թուրք"		թուրքերէն .
կո"		կոչական .
կր"		կրաւորական .
հայ"		հայերէն .
հայցա"		հայցական .
հասարակ"		հասարակօրէն .
հր"		հրամայական .
միջ"		միջարկութիւն .
յոգ"		յոգնական .
ներգո"		ներգոյական .
ներ"		ներգործական .
նշ" , նշա"		նշանակէ .
նուազ"		նուազական .
չէյրազ"		չէյրազեցուց .
չէղա"		չէղաթայերէն .
պարս"		պարսկերէն .
տաճ"		տաճկերէն .
տրա"		տրական .
ցուց"		ցուցական .

نوشته بماند سیاه بر سفید
نویسنده را نیست فردا امید
نوشته من ندانم تا که خواند
اگر بمیرم بیشک این بماند

Սեաւներկեալ ՚ի սպիտակին՝ Թող մնասցէ այդ գրուածս ,
Իսկ առ վաղիւ մատենագրիդ՝ չէ՛ Թէ բնաւ յոյս մնաց .
Ես չգիտեմ՝ ով ընթերցցի գրելոյդ մնացուած ,
Բայց մեռանիմ . այս անշուշտ է՝ յաւէժ մնայ իմ գրուածս .

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԲԱՐԲԱՌՈՅ.

Ըստ խոստմանայց մեր 'ի յառաջաբանին, տացուք ամփոփել և դիւրականութիւն լեզուին պարսից, ուսուցանելով համառօտիւ զհանգամանս և զկանոնս այսր բարբառոյ. Ջանացեալ մեք զգուշանալ յաւելորդաց և դժուարութեանց յառաջ բերել կարգաւ, որչափ ինչ պէտք իցեն նորավարժից.

ԳԼՈՒԽ Ա.

Յաղագս հնչից գրոց.

Պարսիկք ընկալեալ յարաբացւոց զգիրս և զուղղութիւն, և վասն նորին կանոնօք. են նոցա երեսուն և երկու տառք, յորոց ութն և տասն նախնական ձևք՝ սկիզբն են այլոցն ամենեցուն. զի 'ի ձևան միոյ կամ երկուց և կամ երից կետից եդելոց 'ի վերայ կամ 'ի ներքոյ՝ միոյ միոյ 'ի նշանագրացն կազմին երեսուն և երկու տառք.

Ի սոսա յայսցանէ քսան և երկուքն հասարակաց են արաբացւոց և պարսից. վեցքն յատուկ արաբականք, և ոչ ունելին միայն 'ի բառս ածանցեալս յարաբացւոց. իսկ չորքն առանձնական են պարսից. որք են, պայի փարսից՝ پ պէ, որ է փ. ճիմի փարսից՝ چ չէյմ, որ է Չ. զայի փարսից՝ ژ ժէ, որ է ժ. քեաֆի փարսից՝ گ կեաֆ, որ է գ. Ահաւասիկ վերոյիշեալ ութնևտասն նախնական ձևք նշանագրաց. ا ب ح د ر س ص ط ع ف ك ل م ن و ه ی որք զուգադրութեամբ այլ և այլ կէտից առնեն մինչև յերեսուն և երկու տառս. զորս համանգամայն ածեալս յառաջիկայ աղիւսակին՝ համադրեալ կարգաւ գիտելեօքն.

ԱԼՓԱԲԵՏՔ ՊԱՐՍԻՑ

Անուանք Տառից	Ձեւք Տառից · Առանձին	Կցեալք ի նախընթացն	Կցեալք ի նախընթացն և ի հետևեալսն	Կցեալք ի հետևեալսն	Զօրութիւնք Տառից	Ծագումն Տառից	Համարողութիւն
الف Էլիֆ	ا	ـا	..	..		Արաբացւոց և պարսից ·	١
با Պա	ب	ـب	ـبـ	بـ	Պ	Նոյն ·	٢
پا Փա	پ	ـپ	ـپـ	پـ	Փ	Պարսից ·	..
تا Թա	ت	ـت	ـتـ	تـ	Թ · նօսր	Համարակաց երկոցուն ·	٤٠٠
ثا Սա	ث	ـث	ـثـ	ثـ	Ս	Արաբացւոց ·	٥٠٠
جيم Ճիմ	ج	ـج	ـجـ	جـ	Ճ	Համարակաց երկոցուն ·	٣
چين Ջին	چ	ـچ	ـچـ	چـ	Ջ	Պարսից ·	..
حا Հա	ح	ـح	ـحـ	حـ	Հ · թաւ	Արաբացւոց ·	٨
خا Խա	خ	ـخ	ـخـ	خـ	Խ	Համարակաց երկոցուն ·	٦٠٠
دال Տալ	د	ـد	..	..	Տ	Նոյն ·	٤
ذال Զալ	ذ	ـذ	..	..	Զ̇	Արաբացւոց ·	٧٠٠
را Րա	ر	ـر	..	..	Ռ · Ր	Համարակաց երկոցուն ·	٢٠٠
زا Զա	ز	ـز	..	..	Զ	Նոյն ·	٧
ژا Ժա	ژ	ـژ	..	..	Ժ	Պարսից ·	..
سين Սին	س	ـس	ـسـ	سـ	Ս · նօսր	Համարակաց երկոցուն ·	٦٠
شين Շին	ش	ـش	ـشـ	شـ	Շ	Նոյն ·	٣٠٠

ԱՅԲՈՒԲԵՆ ՊԱՐՍԻՑ։

Անուանք Տառից։	Ձեւք Տառից։				Զօրութիւնք Տառից։	Ծագումն Տառից։	Համարութիւն։
	Առանձին։	Կցեալք ի յառաջընթացսն։	Կցեալք ի յառաջընթացսն և ի յետևորդսն։	Կցեալք ի յետևորդսն։			
صاد Սատ	ص	ص	صـ	صـ	Ս. խիստ	Հասարակաց երկուցն..	٩٠
ضاد Զատ	ض	ض	ضـ	ضـ	Օ. թանձր	Արաբացւոց։	٨٠٠
طا Տա	ط	ط	ط	ط	Տ. խիստ	Հասարակաց երկուցն։	٩
ظا Զա	ظ	ظ	ظ	ظ	Օ. խիստ	Արաբացւոց։	٩٠٠
عين Այն	ع	ع	عـ	عـ		Նոյն։	٧٠
غين Ղայն	غ	غ	غـ	غـ	Ղ.	Հասարակաց երկուցն։	١٠٠٠
فا Ֆա	ف	ف	فـ	فـ	Ֆ	Նոյն։	٨٠
قاف Գաֆ	ق	ق	قـ	قـ	Գ. խիստ	Նոյն..	١٠٠
كاف Քեաֆ	ك	ك	كـ	كـ	Ք.	Նոյն։	٢٠
گاف Կեաֆ	گ	گ	گـ	گـ	Կ	Պարսից։	..
لام Լամ	ل	ل	لـ	لـ	Լ. նուրբ	Հասարակաց երկուցն։	٣٠
ميم Միմ	م	م	مـ	مـ	Մ	Նոյն։	٤٠
نون Նուն	ن	ن	نـ	نـ	Ն	Նոյն։	٥٠
واو Վավ	و	و	..	..	Վ.	Նոյն։	٦
ها Հէ	ه	ه	ھـ	ھـ	Հ. նուրբ	Նոյն։	٥
يا Եա	ى	ى	يـ	يـ	Ե. Յ	Նոյն։	١٠

Տաճկաց այբուբենք որպէս սեմականս բաժանեալ է յութ խորանս․ յա-ռաջնումն գտնին անուանք տառիցն․ 'ի չորեսին յետադասս գծագրեալ են զանա-զան ձևք նշանագրաց փոփոխելիք ըստ տեղւոյն․ առկայն միջա պաշտն զնակելին ձևս իւրեանց․ Առաջինն՝ նախ դրեալ ամ ուղղագրութե՛ մեր գնել յերկրորդ-խորանն՝ յորում կան առանձին նշանագիրք անփոփոխելի, և այս 'ի մէջ առնուլ զյաջորդ երիս խորանսն որոց առաջինն ցուցանէ զառաւն կցեալս ընդ նախըն-թացից միայն․ Երկրորդն՝ զկցեալսն ընդ նախընթացիցն և ընդ հետևորդաց․ Երրորդն՝ զկցեալսն միայն ընդ հետևորդաց․ ا էլիֆ, د տալ, ... և ժաղէլին յերկուցունցս և, զայն ոչ կցեն ընդ հետևորդս․ Վեցերորդ խորանն ցուցանէ զձայնս իւրաքանչիւր տառից, որովք ... մեք զայս (*)․ Եօթներորդն թէ որպէս ... կցեն ... 'ի տառիցդ․ Ութերորդն՝ ցուցանէ զթուահամարս երբ վարին նշանագիրք իբրև համարագիր․

Գտանին նաև երեք ձայնաւորք զորս կոչեն فتحه ֆէթհէ, كسره քեսրէ և ضمه զամմէ․ զառաջինն նշանագրեն գծելով գիծ մի 'ի վերայ տառին, և արտաբերե-ն է․ օր․ زَرْ զէր․ ոսկի․ Օ․ Երկրորդն նշանագրեն գծելով զնոյն գիծն 'ի ներքոյ տառից և արտաբերեն ի․ օր․ زِرْ զիր․ զրահ․ Օ․ Երրորդն նշանագրեն գծելով զայս նշանս (ُ) 'ի վերայ տառին, և արտաբերեն ու․ օր․ زُورْ զուր․ զօրութիւն․

Գտանին 'ի փոքր առաւել ևս յօրինուածոց և այլ չորս նշանակեալք առ 'ի ո-րոշել զհնչմունս բառից․ առաջինն է جزم ջէզմ, որ զօրէ զի լռեցուցանէ (ْ), և որոյ զօրութիւն է ցուցանել թէ բաղաձայնն յորոյ վերայ եդեալ է չունի զձայնաւոր նիշ․ օր․ سُنْتْ սունէթ, թլփատութիւն․ شرشار շըրշար, ... Երկրորդն է تشديد թէշտիտ (ّ), որ ցուցանէ զկրկնումն տառին յորոյ վերայ եդեալ է, օր․ اُوْجِّي ... Երրորդն է همزه համզէ (ء), որ առայ էլիֆ տառին զհնչումն իբր նմին ձայնէ, որ և երբեմն գտնի 'ի տեղի ا էլիֆին․ օր․ قورجفرو ... Չորրորդն է مدّه մէտտէ (~) զոր յաւելուն ա էլիֆին, որով լինի իբրև կրկին էլիֆ, կամ թէ առել ա երկար․ օր․ آدن ատըն, անուն․ և ընդ հաղ-ուկն ամ բառք որք սկսանիցին էլիֆիւ և պահանջեն նշան զայն, համարին իբր մի էլիֆ, կամ թէ առել Ա առաջ, կամ է․ օր․ اسب ասբ, ձի․ اخكر ախկեր, կայծ․

Ծնորդատառք տառից զորս կոչեն حروف توأمي հուրուֆի թեվամի, են ա-ռաջնեկայքս․ ب պէ ծնող է ընդ پ փէի․ օր․ آب ապ, ջուր․ آو ավ նշանակէ ջուր․ ب պէ ընդ پ փէի․ օր․ بستوق պըսթուգ և پستوق փըսթուգ, սափոր․ ف ֆէ ընդ پ փէի․ օր․ جاروب ճարուպ և جاروف ճարուֆ, աւել․ پ փէ ընդ ف ֆէի․ օր․ پيل փիլ և فيل ֆիլ, փիղ․ ընդ ك քեֆի․ օր․ پنجشك փէնճիշք և كنجشك քենճիշք, ճնճղուկ․

(*) Անփոփոխ պահել կամելով զհամեմատութիւն զոր կալեալ էր Գէորգ դպիր Է․ մէջ հայերէն և տաճ-կերէն տառից 'ի յօրինուած բառագրութեան, նմին զհետ գնացաք և 'ի քերականութեանս․ Թէպէտ և ըստ մեզ ընտրելի էր այլով օրինակաւ համեմատել զառաւել զայրդասնիկ․

ձայնիւն, ձգձգումն ։ ت Թէ ընդ , տանէ ։ որ بت պութ և بـ պետ, կուռք ։ و տառ ընդ ژ ժանի ։ որ پدر փետար և پدر փետէր, հայր ։ ف Ֆէ ընդ و վաւէ և ب պէէ ։ որ زفان զըֆան, زوان զըվան և زبان զըպան, լեզու ։ س սին ընդ ش շին ։ որ فرسك ֆըրսէք և فرشك ֆըրշէք, տպաւորական կաղամբ ։ և այսպէս ՚ի տեղի միմեանց փոխառութիւն այսոցիկ ։

Նաև ՚ի սոցունց սովորութիւն է պարսից գործածել այլ տառս փոխել ՚ի տեղի միմեանց, որպէս ت Թէ ընդ ط Տոյէ ։ որ تيهو Թիհու և طيهو Տիհու, կաքաւ ։ نفت նէֆթ և نفط նէֆթ, նաւթ ։

ج Ճիմ ընդ ث Թէ, ز զէ, ژ ժէ և ك քեաֆ ։ որ واراج վարաճ և وارات վարաթ, աւար, հանդէս ։ ترجمان Թէրճէման և ترزمان Թէրզէման, Թարգմանն ։ اخشيج ախշիճ և اخشيك ախշիք, հակառակորդ ։ لاجورد Լաճիվէրդ և لاژورد Լաժիվէրդ, գունատեսակ ։

چ Չին ընդ ژ ժէ, ش շին և ص սատ ։ որ كچ քէչ և كژ քէժ, ծուռ ։ چاروب չարուպ և شاروب շարուպ, աւել ։ چين չին և صين սին, չին ։

خ Խը ընդ ك քեաֆ ։ որ خمان խաման և كمان քեաման, աղեղն ։

ش Շին ընդ س սին ։ որ مشك մըշք և مسك մըսք, մուշկ ։

غ Ղայն ընդ خ խը ։ որ غليواج ղալիվաճ և خليواج խալիվաճ, Թռչուն ինչ ։

ق Գաֆ ընդ ك քեաֆ ։ خناق խընաք և خناك խընաք, փողլցաւ ։

ك Քեաֆ ընդ ق գաֆ ։ որ وانك վանք և وانق վանք, տանկ, գանձ ։

ك Կեաֆ ընդ ج ճիմ ։ որ كوهر կէվհէր և جوهر ճէվհէր, գոհար ։

م Մին ընդ ن նուն ։ որ خمره խումրէ և خنبره խունպրէ, փոքր փոսթ խեցեղէն ։

ه Հէ ընդ ج ճիմ, ح հա և ق գաֆ ։ որ بژه պաժուն և بجه պաճուն, պարզութիւն, զեխանաւորքն ։ بنفشه պէնէֆշէ և بنفشج պէնէֆշէճ, մանուշակ ։ كناه կիւնահ և جناح ճինահ, մեղք ։ رمه րէմէ և رمق րէմագ, հօտ ։

Ի յատուկ պարսկական բառս սակաւ ուրեք ՚ի վերյ արկանեն տառքս ح ص ث ق غ ع ظ ط ض ։ մինչ զի ուր գտանիցեն արաբին՝ այն ամ բառք արաբական համարին, բաց ՚ի սակաւ բառից ։ որ صد սատ, հարիւր ։ شصت շէսթ, շամփ, կարթ, ևն ։

Ուր մնացեալ տառս خ խը, զոր ընդ ձայն ունիցի ընդ ֆէ և ընդ վաւն, յանձեալ սովորութիւն է պարսից յետոյ քան و զխըէ գըէլ, և վաւն ՝ զնայնն որ خواستن խասթէն, խնդրել ։ خواهر խահէր, քոյր ։ خواب խապ, քուն ։ որպէս Թէ խօսթէն ։ խահէր ։ խապ ։ Իսկ ուր զխըէն ձայն ունիցի ընդ ֆէ և ընդ էլիֆ՝ յանձեալ յարկն ՚ի خ խը գտանի, զվաւն և ی եէ ։ որ خويش խիշ ։ ինքն, մեր ձեռայն ։ خويد խիտ, դալար ցորեան ։ որպէս Թէ խիշ ։ խիտ ։

Տառքս ض տատ և ظ զէ՝ միօրինակ վարին ձայնիւ զետ և ձ ։ որ رضوان րըզվան, հաճութիւն ։ نظر նազար, նայեցուած ։

Հէ կրկին է սաստկա, այն է هاى آصلى հայի ասլի ։ Հէ արմատական որ

Է

[illegible] . որ کراه [illegible] . և علامت [illegible] .
[illegible] . որ کریه [illegible] . [illegible] .

Տառս ی ևս զանազանաբար ՚ի վեր առնի, զորս զհարկաւոր գիտելին կարգեցաք յառաջիկայդ . 1. یای اضافت [illegible] . որ և կցորդութեան . որ پاشای بغداد [illegible] . 2. یای وحدت [illegible] . ևս միաւորութեան . որ کرکی [illegible] . 3. یای مصدر [illegible] . ևս գոյականի . որ دوستی [illegible] , բարեկամութիւն . 4. یای نسبت [illegible] . ևս առնչականի . որ اصفهانی [illegible] . 5. یای خطاب [illegible] . ևս երկրորդ դէմ[illegible] . որ رسیدی [illegible] . رسی [illegible] . 6. یای حکایت [illegible] , ևս պատմականի . որ رسیدی [illegible] . 7. یای تنکیر [illegible] ևս անորոշ . որ پادشاهی [illegible] , թագաւոր մի :

Ի ձայնաւոր տառս նոյն կանոն է [illegible] ; նոյնպէս և ՚ի յար[illegible] [illegible] . ا [illegible] . و [illegible] ی ևս [illegible] ا [illegible] . و [illegible] . և ی ևս ՚ի [illegible] . [illegible] . որ اهان [illegible] և اهن [illegible] . بودن [illegible] և بدن [illegible] . ی [illegible] և اي [illegible] .

Ի [illegible] . որ کل [illegible] . کل [illegible] . کل [illegible] .

Վ [illegible] . تعلیق [illegible] . شکسته [illegible] և نسخی [illegible] .

ԳԼՈՒԽ Բ.

Յաղագս Անուան, Սեռի, և Թուոյ.

Ա [illegible] . اسم [illegible] . որ کتاب [illegible] . دوستی [illegible] . և [illegible] . որ بزرگ [illegible] . خوب [illegible] .

Սեռ , جنس [illegible] . որ خوب [illegible] . مرد خوب [illegible] . և زن خوب [illegible] . [illegible] . որ [illegible] پسر [illegible] . և کنیز [illegible]

Ներքին, ամբողջին. յանգաւորութեան ژ. նէր, նշանակէ արու, և ماده մատէ, մատակ, էգ. որ نر گاو նէր կէավ, եզն. ماده گاو մատէ կէավ, կով. կամ այսպէս ژ شیر نر շիր նէր, առիւծն. شیر ماده շիր մատէ, մատակ առիւծ. Նոյն և որք զատուցեալ անուամբ խուրեանց որոշին. որ خروس խօրօս. հաւ, աքաղաղ. ماکیان մաքեան, մարի.

Բազմաւորական թիւն անուանեալ. ան جمع ճէմ, կազմի յաւելուլ յուղղականն եզականին ان ան, կամ ها հա. իսկ յանուանս մարդկան կամ այլոց անասնոց, որք անուանին اسمای ذوی الارواح էսմաշի զէվիլէրվահ. որ مرد մէրտ, այր. مردان մէրտան, արք. زن զէն, կին. زنان զէնան, կանայք. گرگ կիւրկ, գայլ. گرگان կիւրկեան, գայլք. مرغ մուրղ, թռչուն. مرغان մուրղան, թռչունք.

Անուանք որք յանգին ի ا էլիֆ, կամ ի و վաւ, յորժամ լինին յաւելուծով մասնկանն ان ան, որոց ընդ մէջ մտանէ և գիր ی եէ. որ دانا տանա, իմաստուն. دانایان տանայեան, իմաստունք. بدخو պէտխու, անկատար. بدخویان պէտխույեան, անկատարք.

Անուանք յանգեալք ի ه հէ անձայն. կամ որ նոյն է՝ եղծեալք զեն ֆէթհէն, յառաջ քան զմասնիկն ان ան, զատան گ կեաֆ. որ بنده պէնտէ, ծառայ. بندگان պէնտէկեան, ծառայք. ուր անձայնս զի զանց լինի զառաջ. հէ. այսպէս فرشته ֆէրիշթէ, հրեշտակ. فرشتگان ֆէրիշթէկեան, հրեշտակք.

Յանուանս իրաց անշնչից որք կոչին اسمای جمادات էսմաշի ճէմատաթ, յաւելու յուղղականն մասնիկն ها հա. որ آسمان ասըման, երկին. آسمانها ասըմանհա, երկինք. Ա. յայտ յօդին և բազմաւորականք մարդկայնոց անուանց. որ تن թէն, մարմին. تنها թէնհա, մարմինք. سر սէր, գլուխ. سرها սէրհա, գլուխք.

Յանուանս յանգեալս ի ه հէ, բարձեալ լինի այդ տառ. որ خانه խանէ, տուն. خانها խանէհա, տունք. پاره պարէ, պատառ. پارها պարէհա, պատառք. جامه ճամէ, զգեստ. جامها ճամէհա, զգեստք.

Այլ և բազում անուանք որք յանգին և յերկուսին վերջաւորութեանս. որ فرشته ֆէրիշթէ, հրեշտակ. فرشتگان ֆէրիշթէկեան, և فرشتها ֆէրիշթէհա, հրեշտակք. درخت տիրախթ, ծառ. درختان տիրախթան, և درختها տիրախթհա, ծառք.

Բազմաւորականն երկուց բառից آفتاب աֆթաբ, արեգ. և ماه մահ, լուսին, ձևանայ յաւելուածով մասնկանն ان ան. որ آفتابان աֆթաբեան, արեգակունք. ماهان մահեան, լուսինք. Արաբացի անուանք են ուրեք զի ըստ խուրեանց կանոնաց յոգնական գործեն պարսիկք. որ مسافر մուսաֆիր, հիւր. مسافران մուսաֆիրան. تقصیر թագսիր, յանցանք. تقصیرها թագսիրհա, յանցանութիւնք. Եւ են ուրեք զի զարաբացւոց բազմաւորականն ի վեր արկանեն այսպէս. مسافر մուսաֆիր. مسافرون մուսաֆիրուն. تقصیر թագսիր, յանցանք. تقصیرات թագսիրաթ, յանցանութիւնք.

Պահել արժան է զայս. զի ի բազմաւորականս բարդեալ անուանց՝ յոգնա-

կանգնացուցիչ մասնկին միշտ յաւելու 'ի յետին բառն . զի شکسته دل շիքէսթէ տիլ , խորտակեալ սրտիւ , մհատտալ . شکسته دلان շիքէսթէ տիլան , մհատտալք . فروتن ֆէրու–թանի , խոնարհ . فروتنان ֆէրութէնան , խոնարհք .

ԳԼՈՒԽ Գ.

Յաղագս Հոլովմանց.

Զոլովումն պարսկական անուանց կատարի մասնկամբ را րա . որով մերթ ձևանայ սեռական հոլով . բայց առաւել տրական , և բացառական և հայցական . զի ուր երկու գոյական անուանք նշանակիչք զանազան իրաց՝ մօտ միմեանց գնի–ցին 'ի կարգի բանից , մին 'ի նոցանէ որ ընդ մեզ սեռական գնելի էր՝ մնայ առանց յաւելական հոլով , և 'ի միւս բառն որ հիմն և ենթակայն է բանին՝ յաւելու 'ի վախճանի ընթերցմանն ի , ասելով . զի كتاب پدر քիթապի փէտէր . գիրք հօրն . Այլ թէ այդ բառ յանգեսցի 'ի ا էլիֆ , կամ و 'ի վավ , յայնժամ պարտ է յաւելուլ 'ի նմա ی եէ , որ կոչի یای اضافت եայի իզաֆէթ , այս է կցորդական . զի پاشای بغداد փա–շայի պաղտատ , բաղդատու բաղդատ . صحرای تیهوی [illegible] , կաքաւ դաշտի . Այլ թէ գիտաւոր գոյական բառն յանգեսցի 'ի ی եէ , կամ ه հէ անձայն , յայնժամ յաւելեալ լինի 'ի նոյն՝ ' հէմզէ թէսպիհ . զի خانهٔ ذکریا խանէ'ի զէքէրիա , տուն Զաքարիայ . Իսկ 'ի բացառութիւն սեռականին ունին պարսիկք զձայնս مال մալ , որ առաջնորդ նշանակէ , զոր յարեալ 'ի սեռականին յօդինն այսպէս . كتاب مال پدر քիթապի մալի փէտէր . գիրք հօրն . Պարզաբար յօդինն սեռական մասնկամբ از էզ , կամ ز զէ , այսպէս از پدرمن كتاب քիթապ էզ փէտէրէ մէն . որ ըստ բառիցն նշա–նակէ գիրք 'ի հօրէն իմմէ . և ըստ կարգի խօսակցին , հօրն իմոյ .

Տրական հոլով կազմեն՝ յաւելլով յառաջականն ب պէ կամ به պէ . զի بهر داو պէտէրն տուր , տուր ցհայր . به پدر պէ փէտէր , հօրն կամ ցհայր . կազմեն զարձեալ տրական հոլով նախդրիւ را րա . զի اوزا داوم օրա տատէմ , տուի նմա . مراكفت մէրա կիւֆթ , ինձ ասաց . Այլ ուրեք զի առաւելութեամբ մակդիր 'ի տրականն և մաս–նիկն ر մէր , ուր 'ի վերջ բառին կայ . և را րա՝ նշանակ տրականի . զի وای مرشیرا վայ մէր շիրա , վայ մեզ շէրն , մեղ ձեզ . مرزا بهرست [illegible] մեր է , լաւագոյն է քեզ 'ի դուռն աւելորդ է մեր .

Հայցական անուրաց՝ միշտ նմին գնի աւելականին . զի دیکردن տիքէրտէն , այլոց դեռեւս , առօթս մատուցանել . Իսկ թէ որոշելոյ պէտք լինիցին՝ յաւելեալ լինի 'ի նոյն մաս–նիկդ را րա . զի بادیرا պատիրա օտա ատեցի , ատեաց զնա . Այս հայցականական մասնիկ զանազար կամ անմիջապէս մակադրի յանունն ; և և 'ի բաղդատս միտուգանցն՝ ուր

յոլով անուանք ՚ի վերայ կարգի շարայարեալ լինին. Որպէս کتاب پدر خودرا آورد Քիթապի փէտէրի խօտրա աւիւրտ. եբեր զգիրս հօրն իւրոյ. ՚Ի գիրս ուրեք մասնիկս را. Դէ՝ յաւելեալ յուղղականին՝ հայցական լինի նոյն. Որպէս اول آفريد خدا مرآن آسمان ومرآن زمين էվվէլ աֆէրիտ խուտա մէրան ասման վէ մէրան զէմին, ՚ի սկզբանէ արար Աստ. զերկինս և զերկիր.

Այլ կոչականն նոյն իսկ ուղղականն է, որում նախադասեալ մասնիկքս ای էյ կամ يا եա, կամ ايا այեա. Որպէս اى پادشاه էյ փատիշահ, ո՜վ Թագաւոր. Բացառա-կանք նախդրիւ ا յաւելեալ յուղղականին, Որպէս بلبل مژدهٔ بهار بيار պիւլպիւլ մուժտէի պէհար պիեար. ո՜վ սոխակ՝ զաւետիս գարնան.

Բացառական լինին յաւելլով յուղղականին զնախդասութիւն از էզ, կամ ز զէ. Որպէս ازپدرمن էզփէտէրի մէն, ՚ի հօրէ իմմէ.

Այսուհետեւ դնեմք, յոր մասնաւորս և զհոլովումն պարսկական անուանց.

Եզական.

Ուղ. مرد մէրտ. Մարդ.
Սեռ. مردرا մէրտրա, կամ مرد մէրտ, կամ ازمرد էզ մէրտ. Մարդոյ.
Տրակ. مردرا մէրտրա, կամ بمرد պէմէրտ, կամ بمرد պէ մէրտ. Մարդոյ. ցմարդ.
Հայց. مردرا մէրտրա, կամ مرد մէրտ. զՄարդ.
Բաց. ازمرد էզ մէրտ. ՚ի Մարդոյ.
Կոչ. اى مرد էյ մէրտ. ո՜վ Մարդ.

Յոգնական.

Ուղ. مردان մէրտան. Մարդիք.
Սեռ. مردانرا մէրտանրա, կամ مردان մէրտան, կամ ازمردان էզ մէրտան. Մարդոց.
Տրակ. مردانرا մէրտանրա, կամ بمردان պէմէրտան, կամ بمردان. Մարդոց. առ մարդս.
Հայց. مردانرا մէրտանրա. զՄարդս.
Բաց. ازمردان էզ մէրտան. ՚ի Մարդոց.
Կոչ. اى مردان էյ մէրտան. ո՜վ Մարդիք.

Եզական.

Ուղ. گل գիւլ. Ծաղիկ.
Սեռ. گلرا գիւլրա, կամ گل գիւլ, կամ ازگل էզ գիւլ. Ծաղկի.
Տրակ. گلرا գիւլրա, կամ بگل պէգիւլ, կամ بگل պէ գիւլ. Ծաղկի, ՚ի ծաղիկ.
Հայց. گلرا գիւլրա, կամ گل գիւլ. զԾաղիկ.
Բաց. ازگل էզ գիւլ. ՚ի Ծաղկէ.
Կոչ. اى گل էյ գիւլ. ո՜վ Ծաղիկ.

Յոգնական.

Ուղ. . Ալն՛ մէուլէր . Մարդք .
Սեռ. . Ալն՛ մէուլերա , կամ Ալն՛ մէուլէր , կամ Ալն՛ از էզ մէուլէր . Մարդկան .
Տրակ. . Ալն՛ մէուլէրա , կամ Ալն՛ պէ մէուլէր , կամ Ալն՛ պէ մէուլէր . Մարդկան՝ 'ի մարդս .
Հայց. . Ալն՛ մէուլէրա , կամ Ալն՛ մէուլէր . զՄարդս .
Բաց. . Ալն՛ از էզ մէուլէր . 'ի Մարդկանէ .
Կոչ. . Ալն՛ ای էյ մէուլէր . ո՜վ Մարդիկ .

ԳԼՈՒԽ . Դ.

Յաղագս Բաղդատականի և Գերադրականի

Առ պարսս կազմի բաղդատականն՝ յաւելլով 'ի դրականն զմասնիկն تر թէր . իսկ գերադրականն՝ յաւելլով ترین թէրին . որ به պիհ , բարի , լաւ . بهتر պիհթէր , լաւագոյն . بهترین պիհթէրին , ամենալաւ ; بد պէտ , վատ . بدتر պէտթէր , վատթար , վատթարագոյն . بدترین պէտթէրին , ամենավատ ; مه մէհ , մեծ . مهتر մէհթէր , մեծ , մեծագոյն , ամենամեծ .

Բաղդատականն խնդիր առնու 'ի կարգի շարադրութեան նախադրութեամբ از էզ . որ از ماه خوبتر խուպթէր էզ մահ , գեղեցկագոյն քան զլուսին . գերադրականն զկնի ոչ առնու խնդիր .

Նաև զի բաղդատականն՝ յաւելլով که ; ժէ թէ յաւել քան զնա գուցէ ՔէՀՀէ . որ بهتر պիհթէր , լաւագոյն . بهترک պիհթէրէք , նուազ 'ի լաւութէ .

ԳԼՈՒԽ . Ե.

Յաղագս Դերանուանց.

Դերանունք առ պարսս ضمیر զամիր անուանին , որոց էական դերանունք են առաջինկայքն .

Եզական .	Առաջին դէմ .	Յոգնական .
من մէն . Ես .		ما մա , և մայան مایان մայան . Մեք .
مرا մէրա , կամ ازمن էզմէն . Իմ .		ما را ازما էզմա . Մեր .
مرا մէրա , կամ بمن պէմէն . Ինձ , ինձ .		مارا մարա , կամ بما պէմա . Մեզ , 'ի մեզ .
مرا մէրա . զԻս .		مارا մարա . զՄեզ .
ازمن էզմէն . Յինէն .		ازما էզմա . 'ի Մէնջ .

Ուղղական.	Երկրորդ դէմ.	Յոգնական.
تو Թու. Դու.		شما Շումա, կամ ուրեք شمایان Շումայեան. Դուք.
ترا Թուրա, կամ ازتو Էզթու. Քո.		ازشما Էզշումա. Ձեր.
ترا Թուրա, կամ بتو Պէթու. Քեզ.		شمارا Շումարա, կամ بشما Պէշումա. Ձեզ.
ترا Թուրա. Զքեզ.		شمارا Շումարա. Զձեզ.
ازتو Էզթու. Ի քէն.		ازشما Էզշումա. Ի ձէնջ.

Ուղղական.	Երրորդ դէմ.	Յոգնական.
او Օ կամ ու. Նա.		ایشان Իշան. Նոքա.
ازو Էզու, կամ ازاو Էզօ. Նորա, ի նմանէ.		ازایشان Էզ իշան. Նոցա, ի նոցանէ.
اورا Օրա, կամ باو Պաօ, بدو Պէտու, بوی Պէ վէյ. Նմա, նմին.		ایشانرا Իշանրա, կամ بایشان Պէիշան. Նոցա, ցնոսա.
اورا Օրա. Զնա.		ایشانرا Իշանրա. Զնոսա.

Փոխանակ գրելոյ او օ, գրեն նաև و օ, կամ وی վէյ, կամ اوی օյ. Նա.

Փոխանակ մեր դերանուանս Ինքն՝ ունին պարսիկք զդերանուանդ خود խօդ, خویش խէշ և خویشتن խիշթէն. յորոց խօդ կառավարէ զգործ ամ դիմաց. որ

من خود Մըն խօդ. Ես ինքն.	ما خود Մա խօդ. Մեք ինքնին.
توخود Թու խօդ. Դու ինքն.	شما خود Շումա խօդ. Դուք ինքնին.
اوخود Օ խօդ. Նա ինքն.	ایشان خود Իշան խօդ. Նոքին.

Մերթ առ ի բանս նաև առանց այլոց դերանուանց. خود گفت Խօդ կիւֆթ, նա ինքն ասաց. خود گفتم Խօդ կիւֆթէմ, ես ինքն ասացի. Պարզեալ այլայլք. باخود Պախօդ, ընդ ինքեան իւրեամ. خودرا Խօդրա, զանձն իւրեամ. سوی خویش Սուվի խիշ, առ ինքն.

Ցուցական դերանուն մերձաւորի, զոր անուանեն նոքա اسم اشارت قریب Իսմ իշարէթ գարիպ, այս է եզակին. Այս.

Ուղղական. این Ին. Այս.

ازاین Էզին, կամ զատ և از ین Էզին. Սորա, ի սմանէ.

اینرا Ինրա, և باین Պաին, կամ بدین Պէտին. Սմա, ցսա.

اینرا Ինրա. Զսա.

Յոգնականն է اینان Ինան, կամ اینها Ինհա. Սոքա.

Նշանակեալ է, զի این Ին, միաւորի ընդ ժամանակաց անուանս. որ این زمان Ինզէման. Յայսմ ժամանակի. Նաև փոխանակ գրելոյ Ին, գրեն ام Էմ. որ امروز Էմրուզ, այսօր. امشب Էմշէպ, յայսմ գիշերի. امسال Էմսալ, յայսմ ամի.

Ցուցական դերանուն հեռաւորի, անուանեալ ի պարսկաց اسم اشارت بعید Իսմ իշարէթ պէիտ, այս է եզակին. Այն.

Եզակի. آن ան. Նա, այն։

ازآن էզան. Նորա, ի նմանէ։

آنرا անրա, կամ بدان պէտան. Նմա։

آنرا անրա. Զնա։

Բազմաւորականն է آنان անան, կամ آنها անհա. Նոքա, այնոքիկ։

Յարաբերական դերանունն առ պարսս զանազան է ըստ մարդոյ և ըստ իրի։

Առ մարդոյ ի վեր արկանեն که քէ՝ յեզականին և ի յոգնականին, այլ զի ան-

հոլով է, կարգին հոլովք նոր զուգադրութեամբ او Օ՝ դերանուան, ըստ այսմ օրինակի։

Եզակի. که քէ. Որ։

کازو քէ էզօ. Որոյ, յորմէ։

کاورا քէ օրա, կամ کبدو քէ պէտօ. Որում, առ որ։

کاورا քէ օրա. Զոր։

Յոգնակի. که քէ. Որք։

کازایشان քէ էզիշան. Որոց, յորոց։

کایشانرا քէ իշանրա, կամ کبایشان քէ պէիշան. Որոց, առ որս։

کایشانرا քէ իշանրա. Զորս։

Եւ այսմ է օրինակս. آن است که دی اورا دیدی ան էսդ քէ տի օրա տիտի. Նա է,

զոր յերէկն տեսեր։ Սիրոյն զի ուրեք զանց լինի յարաբերական դերանուանցն՝

երբ դիւրին լինի հասկանալ զմիտսն. որ این مرد که بینی իին մէրտ քէ պինի. Մարդս

զոր տեսանես։

Յարաբերական դերանուանց կարգ է՝ چه չէ։ Ի յարաբերել առաջս ցուցականս

յարաբերելին՝ գտնի այսպէս, آنکه անքէ, այն որ. և ի բազմաւորականին՝ آنانکه անան-

քէ, նոքա որք. آنچه անչէ, այն որ. եւն։

Հարցական դերանուն վասն մարդոյ՝ առ պարսս է کی քի. ով. հոլովի առ ըստ

կանոնաց. այլ ի հոլովմունս իւր՝ կից առնու զձայնն. հէ. որ کدادی քի տատի

ում ետուր. Հարցական դերանուն վասն իրին՝ چه չէ, որ ի հոլովմունս իւր ծնէ

چرا չէրա. Այլ եւ այլ հարցական դերանուանք յարակցին երբեմն դէմ եակին

բային՝ است էսդ, դիրին, ի հէ՝ փոխադրեն ի ی է. որ کیست քիսդ, ով է.

چیست չիսդ. զինչ է. Սոյնպէս դարձուցանեն եւ այլ հարցականն, որ է کدام քիտամ. ով.

որպիսի. եւն։

Այլ եւ յաւելուածս ի դերանուանս զանազանին هر հէր, լինի իբրև զերր ա-

մենայն որ ոք, որ ինչ կամիցիմ. որ هرکه հէր քէ, և هرآنکه հէր անքէ, որ ոք. هرچه հէր չէ,

هرآنچه հէր անչէ, որ ինչ և. هرکدام հէր քիտամ, ամենայն. هریکی հէր եէքի, կամ իւրաքանչիւր ոք։

Ստացական դերանուանք [illegible] [illegible] [illegible] . Եւ յորժամ յան- [illegible] [illegible] [illegible] , [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է . որպէս

پدر من	փէտէրի մէն	հայր իմ	پدران من	փէտէրանի մէն	հայրք իմ
پدر تو	փէտէրի թու	հայր քո	پدران تو	փէտէրանի թու	հայրք քո
پدر او	փէտէրի օ	հայր նորա	پدران او	փէտէրանի օ	հայրք նորա
پدر وی	փէտէրի վէյ		پدران وی	փէտէրանի վէյ	
پدر ما	փէտէրի մա	հայր մեր	پدران ما	փէտէրանի մա	հայրք մեր
پدر شما	փէտէրի շումա	հայր ձեր	پدران شما	փէտէրանի շումա	հայրք ձեր
پدر ایشان	փէտէրի իշան	հայր նոցա	پدران ایشان	փէտէրանի իշան	հայրք նոցա

Նոյնպէս ուրեք փոխանակ ստացականի [illegible] [illegible] خود խօտ . որպէս پسرخود փիւսէրի խօտ . որդի իմ, քո, նորա . մեր, ձեր, նոցա . Նմին նման [illegible] և [illegible] خویش խիշ, [illegible] .

Յանուանս յանգեալս 'ի ա կամ ու [illegible] [illegible] և [illegible] ی էյ . որպէս پاشامن փաշայի մէն, [illegible] իմ . کوی او քէույի օ . [illegible] նորա . Իսկ թէ անուանս [illegible] 'ի ی էյ կամ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . որպէս فرینی شما [illegible] [illegible] ձեր . موی من [illegible] [illegible] իմ .

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ր [illegible] [illegible] . ت [illegible] և ش [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] էմ, էթ, էշ . որպէս دلم [illegible], սիրտ իմ . دلت [illegible], սիրտ քո . دلش [illegible], սիրտ նորա . Իսկ [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . որպէս جامه‌ام [illegible] էմ, զգեստ իմ . جامه‌ات [illegible] էթ, զգեստ քո . جامه‌اش [illegible] էշ, զգեստ նորա .

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . որպէս فرینم [illegible], [illegible] իմ . فرینت [illegible], [illegible] քո . فرینش [illegible], [illegible] նորա . Իսկ [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] , عصام [illegible], [illegible] իմ . عصات [illegible], [illegible] քո . عصاش [illegible], [illegible] նորա . [illegible] [illegible] ی էյ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] , և [illegible] [illegible] [illegible] . որպէս عصایم [illegible], عصایت [illegible], عصایش [illegible] .

[illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] կամ ی էյ, [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] . որպէս عدوم [illegible], عدوت [illegible], عدوش [illegible], [illegible] իմ, քո, նորա .

دوستیم բարեկամ եմ . دوستیت բարեկամ ես . دوستیش բարեկամ է . բարեկամ եմ [illegible] .
Յոգնակի. [illegible] ... و կամ և ی էք . որպէս
دوستیتـــ բարեկամ էք . عدوم թշնամի եմ . عدوت թշնամի ես . عدوش թշնամի է .
دوستیش բարեկամ էր . Յոգնակի` [illegible] ی էր [illegible] ... و [illegible]
[illegible] կամ ی էք . որպէս عدویم թշնամի եմք . عدویت թշնամի էք . عدویش թշնամի են . دوستیم
բարեկամ եմք . دوستینیت բարեկամ էք . دوستیینش բարեկամ են . կամ دوستی یم բարեկամ եմք .
دوستی یت բարեկամ էք . دوستی نیش բարեկամ են .
Մ[illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible]
որպէս ویدمت տեսի զքեզ . میرنمش [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... گرت نصیب باشد [illegible] ... پاو دارش [illegible]
[illegible] .

ԳԼՈՒԽ . Զ.

Յաղագս Բայի.

Բայք պարզականք են որ Ներգործականք են . որպէս دیدن տեսանել, [illegible]
[illegible] . և են որ Չէզոքականք . որպէս مردن մեռանել . Կրաւորականք . որպէս
شدن [illegible] , [illegible] . [illegible] . որպէս خستن [illegible] .
Յանկերութիւնք բայից այսոքիկ որք յանգին ի یدن [illegible] ,
[illegible] ی یدن [illegible] , որք [illegible] ... [illegible] ,
[illegible] . [illegible] ... [illegible]
[illegible] . որպէս ի բայէն تیدن [illegible] . [illegible] تبیدن [illegible] .
[illegible] ایدن [illegible] . [illegible] تیانیدن [illegible] .
[illegible] .

Մ[illegible] ... [illegible]
[illegible] . یودن [illegible] . کردن [illegible] . [illegible]
[illegible] . فرمودن [illegible] . اوردن [illegible] . داشتن [illegible] ,
[illegible] . نمودن [illegible] . ساختن [illegible] . خوردن [illegible] .
[illegible] . زدن [illegible] . بردن [illegible] . որպէս آمده بود [illegible] ,
[illegible] . خسته کردن [illegible] . کرامت فرمودن [illegible] ,
[illegible] . یاد آوردن [illegible] . پرداشتن [illegible] . التفات
نمودن [illegible] . ترساختن [illegible] .
تیار خوردن [illegible] . حرف زدن [illegible] . فرمان بردن [illegible]
[illegible] .

Օժանդակ կրաւորականացն յեղանակաւքն · شدن Լինելն · گشتن Դառնալն · گردیدن Ներքոյեալն, Լինել · یافتن Եղանելն, գտանել · گرفتن Ունելն, ըմբռնել · آمدن Տեղալն, գալ · دیدن Տեսանելն, առնուլ · خوانده شدن [illegible] Կոչելն, ընթեռնուլ · شمردن Համարել, [illegible] · شمار شدن Համարելն, համարել · پرورش یافتن Սնուցանել, սնանել · پرورش [illegible] Սնանելն, գտանել · قرار گرفتن [illegible] Հաստատել · آمدن بشمار [illegible] Համարել, Թուել · رعایت دیدن [illegible], պատուել ·

Այն և այլ բայք առ պարսս՝ յորս երբեմն ՚ի մէջ բաղադրեալը յաւելեալ լինին մասնիկք, երբեմն ՚ի վերջոյ սակս · Որ ور անէ · որ նշանակէ ուրեք զմէջ մասնիկն նոր · Որ ورآمدن անէ ամենն, և درشدن անէ [illegible] ՚ի ներքս գալ, ՚ի ներքս լինել ·

Կէտ بر նշանակէ վեր · որ է զի զայն նշանակութիւն յաւելու ՚ի բայն · Որ برآمدن ելանել, ՚ի վեր գալ, ելանել · և է զի ՚ի զարդարանս սակս դնի · Որ برآسودن անէ [illegible], հանգստանալ · برشستن [illegible], Նստել ·

Պաղ باز յաւելեալ նշանակէ՝ դարձեալ անգամ, յետս ետ կրկին · և ՚ի բաղադրեալ բայս զնոյն նշանակութիւն տայ և ՚ի նա · Որ بازداشتن արգելուլ, ՚ի բաց [illegible] · بازاستادن յետս կանգնիլ, հանդարտել յետս կալ ·

Այսպէս և առաւել سرآمدن անէ անկանել, ՚ի վերայ գալ · برداون անէ տալն · [illegible] · واگردن [illegible], յայտնել · وایس کردن [illegible] և بس کردن [illegible], հատուցանել ·

Այն բաժանմունս եղանակաց և ժամանակաց բայից՝ զհետ զնոսա յարմարիցք զորութիւնս, իսկ զԹերմն նոյն զանազան մասնիկամբք · զորս յառաջիկայ օրինակ զանիցես ·

ԳԼՈՒԽ · Ե ·

Յաղագս Լծական Բայից ·

Լծական բային պարսից՝ պակասաւոր է, և ՚ի վեր առեալն զայն ՚ի կազմութեան ժամանակաց և դիմաց · որպէս յառաջիկայդ տեսցես ·

Ներկայ ·

ام	էմ · կամ կից գրելով յանուանն ·	م	մ ·	Եմ ·
ای	էյ	ی	յ ·	Ես ·
است	էսթ	ست	սթ ·	Է ·
ایم	էյմ	یم	յմ ·	Եմք ·
اید	էյդ	ید	յդ ·	Էք ·
اند	էնդ	ند	նդ ·	Են ·

Զի դոյն զայս կերպ ընդ դերանուանս վերին դարձուցանէ .

منم	մէնէմ · Ես եմ .	مائیم	մայիմ · Մենք եմք .
توئی	թուէյի · Դու ես .	شمائید	շումայիտ · Դուք էք .
اوست	օսդ , կամ اواست օվասդ · Նա է .	ایشانند	իշանէնտ · Նոքա են .

Երկրորդ նշանակ սահմանական բային هستن հէսդէն , լինել .

هستم	հէսդէմ · Եմ .	هستیم	հէսդիմ · Եմք .
هستی	հէսդի · Ես .	هستید	հէսդիտ · Էք .
هست	հէսդ · Է .	هستند	հէսդէնտ · Են .

Անժամանակ ձևական կերպաւորութիւնք ի բայէն بودن պուտէն , լինել .

Անկատար և Կատարեալ .

بودم	պուտէմ · Էի , եղէ .	بودیم	պուտիմ · Էաք , եղաք .
بودی	պուտի · Էիր , եղեր .	بودید	պուտիտ · Էիք , եղէք .
بود	պուտ · Էր , եղև .	بودند	պուտէնտ · Էին , եղեն .

Ապառնի .

بوم	պէվէմ , կամ ի բայէն باشیدن պաշիտէն .	باشم	պաշէմ · Եղէց .
بوی	պէվի	باشی	պաշի · Եղիցիս .
بود	պէվէտ	باشد	պաշէտ · Եղիցի .
بویم	պէվիմ	باشیم	պաշիմ · Եղիցուք .
بوید	պէվիտ	باشید	պաշիտ · Եղիջիք .
بوند	պէվէնտ	باشند	պաշէնտ · Եղիցին .

Նաև ըստ այսմ օրինակի՝ դնեմք ամ ժամանակաց ձևական զուգադրութիւն վերոգրեալ սահմանաւոր էական բային . բառնալով յերրորդ դէմս ապառնոյն պէշէտ است կամ ست էսդ . և փոխանակ նորա դնելով , տալ՝ ունելով յառաջին քէսրէ , ըստ էս .

Հրամայական .

باش	պաշ · Լեր .	باشیم	պաշիմ · Լիցուք .
باشد	պաշէտ · Լիցի .	باشید	պաշիտ · Լիջիք .
		باشند	պաշէնտ · Լիցին .

Աներևոյթ .

بودن պուտէն , կամ باشیدن պաշիտէն · Լինել .

Ընդունելութիւն .

شا պաշա · Ոլ կալ , գոլով .

ԳԼՈՒԽ Բ.

Յաղագս Լծորդութեան.

Ըստ կրկին վերջաւորութեանց աներևութին կրկին ձևանան և լծորդութիւնք. առաջին, որք յանգին ՚ի دن տէն. և երկրորդ, որք յանգին ՚ի تن թէն. այլ զի ոչ ինչ խտիր է ընդ մէջ խոնարհման երկուցն, վասն այնր մի և եթ կարգեսցուք օրինակ լծորդութեան զբայս رسیدن րէսիտէն. ժամանել, հասանել.

Անցեալ.

رسید րէսիտ. Եհաս.
رسیدی րէսիտի. Հասեր.
رسیدم րէսիտէմ. Հասի.

رسیدند րէսիտէնտ. Հասին.
رسیدید րէսիտէտ. Հասէք.
رسیدیم րէսիտիմ. Հասաք.

Ներկայ և Ապառնի.

رسد րէսէտ. Հասանէ, հասցէ.
رسی րէսի. Հասանես, հասցես.
رسم րէսէմ. Հասանեմ, հասցեմ, հասից.

رسند րէսէնտ. Հասանեն, հասցեն.
رسید րէսիտ. Հասանէք, հասջիք.
رسیم րէսիմ. Հասանեմք, հասցուք.

Հրամայական.

رسد րէսէտ. Հասցէ.
رس րէս. Հաս.

رسند րէսէնտ. Հասցեն.
رسید րէսիտ. Հասէք.
رسیم րէսիմ. Հասցուք.

Աներևոյթ.

رسیدن րէսիտէն. Հասանել.

Ընդունելութեան ներկայ.

رسنده րէսէնտէ.
رسان րէսան.
رسانه րէսանէ.
رسا րէսա.
رس րէս.
} Հասանող.

Ընդունելութիւն անցեալ և կրաւորական.

رسیده րէսիտէ. Հասեալ.

Այսպէս կազմի բաղադրեալ անցեալ ժամանակին, որ ասի فعل ماضی ֆիիլի մազի յաներևութէ, ՚ի բաց թողլով ن զ՚նուն և զոր յառաջ քան զնա ֆէթհէ, և ընդ նոր փոխանակէ ձևով. որպէս رسیدن րէսիտէն, հասանել. رسید րէսիտ, եհաս.

է

شناختن շինախթէն, ճանաչել ։ شناخت շինախթ, ծանօթ ։ Եւ ուրեք զի յաւելեալ լինի յանցեալն հայիւր ب պէ, յորժամ առաջին գիր բային ձեռնեցու, կամ ձայնեղե- ակամնեցի ։ Իսկ եթէ չունի իցէ առաջին գիր բային, յայնժամ յաւելու 'ի վ(երայ) նո(րա) ب պէ, որպէս برسید պիրէսիտ, եհաս ։ بمرد պիմուրտ, մեռաւ ։ Նաեւ անձնական ունի յամ ժամանակս ։ Իսկ եթէ բային յորոց 'ի վ(երայ) գայ մասնիկդ՝ պէ, կամ պէ, ականեցի գրովք ا ալիֆ, յաւելեալ լինի 'ի նոյն 'ի սակս քաղցրաձայնութեան ی է, բաղաձայն ։ որպէս بیاید պիյայէտ, եկն ։ بیاید պիյայէտ, եկեսցէ ։ بیا պիյա, եկ ։ Այսպէս 'ի վերջ երրորդ դիմի եզակի անցելոյն յաւելուած մասնիկք եւ զատաց ی է, որ կոչի էէ յատմանական ։ որպէս رسیدی րէսիտի, եհաս ։ փոխանակ գրելոյ رسید րէսիտ ։ کردی քէրտի, արար ։ آوردی աւրտի, ածեր եւ نمودی նէմուտի, երեւեցոյց ։ փոխանակ գրելոյ کرد քէրտ, آورد աւրտ, եւ نمود նէմուտ ։

Եթէ յաւելցի յանցեալ ժամանակն մասնիկդ می մի կամ همی հէմի, յայնժամ ձեւանայ իբրեւ զմիւր անկատարին, որ ասի առ նոսա فعل ماضی استمراری ֆէյլի մաղի իսթիմրարի ։ որպէս می رسید միրէսիտ եւ میرسید միրէսիտ, եւ همی رسید հէմի րէսիտ, հասանէր ։ همی شناخت հէմի շինախթ, ճանաչէր ։ Նմանապէս ընձեռնի արարից կարգի յանցեալ ժամանակեան, յաւելեալ զատաց ی է յամ դէմս, բայց յերրորդ եզակի- կանն ։ որպէս

رسیدی րէսիտի ։ կու հասանէր ։ رسیدندی րէսիտէնտի ։ կու հասանէին ։
رسیدی րէսիտի ։ կու հասանէիր ։ رسیدیدی րէսիտիտի ։ կու հասանէիք ։
رسیدمی րէսիտէմի ։ կու հասանէի ։ رسیدیمی րէսիտիմի ։ կու հասանէաք ։

Երկրորդ կատարեալն ձեւանայ յանցեալ ընդունելութենէ, եւ եւ էական բային, որ

رسیده րէսիտէ ։ } հասաւ ։ رسیده اند րէսիտէ էնտ ։ հասին ։
رسیده است րէսիտէ էսթ ։ } رسیده اید րէսիտէ իտ ։ հասայք ։
رسیدهٔ րէսիտէի ։ հասեր ։ رسیده ایم րէսիտէ իմ ։ հասաք ։
رسیده ام րէսիտէ էմ ։ հասի ։

Իսկ եթէ յայս անցեալ ընդունելութիւն յաւելցի եւ անցելոյն էական բային, յօրինի մի յարակատար ժամանակ ։ որպէս رسیده بودم րէսիտէ պուտէմ, հասեալ էի ։ شناخته بودی շինախթէ պուտի, ծանուցեալ էիր ։

Ապակատար ժամանակն որ ասի առ պարսից فعل مضارع ֆէյլի մուզարի, յինքն բովանդակէ զապառնին եւ զներկայն ։ եւ կազմի 'ի հրամայականէն, յաւելլ- մամբ, թող գրոյն՝ որ է նշանակ երրորդ դիմաց, յաւելմամբ ունելով զ ֆէյլ- հէ ։ որպէս 'ի բայէն رس րէս, հաս ։ լինի رسد րէսէտ, հասցէ, հասանէ ։ 'Ի բայէն شناس շինաս, ծանիր ։ լինի شناسد շինասէտ, ծանիցէ, ճանաչէ ։ Նախանսին կազմի՝ յաւելմամբ մասնկանդ ب պէ կամ պէ ։ որպէս برسد պիրէսէտ, հասցէ ։ بشناسد պիշինասէտ, ծանիցէ ։ Իսկ ներկայն որ անուանի առ նոսա فعل حال ֆէյլի հալ

յօրինել մասնկամբքդ می մի , և همی հեմի . որ. می رسند մի րէսէնտ , հասա-
նեն . همی شناسم հեմի շինասէմ , ճանաչեմ .

Ն՛ աւ նա և այլ ապառնի յաճախեալ յոյժ . զոր անուանեն فعل مستقبل ֆէ՛ըլի մուսթաքպիլ . որ ձևանայ զուգադրութը բային خواستن խաստէն , կամիլ . ընդ երրորդ դէմք անցելոյ խորհրդականչեւր բայի . որ.

خواهد رسيد խահէտ րէսիտ . հասցէ . خواهند رسيد խահէնտ րէսիտ . հասցեն .
خواهى رسيد խահի րէսիտ . հասցես . خواهيد رسيد խահիտ րէսիտ . հասջիք .
خواهم رسيد խահէմ րէսիտ . հասից . خواهيم رسيد խահիմ րէսիտ . հասցուք .

Հրամայականն որ անուանի امر էմր , կարգի յանկերևութէ կանոնաւոր բայից , բարձեալ 'ի նմանէ զվանկն يدن իտէն , կամ دن տէն , կամ تن թէն . որ. رسيدن րէսիտէն , հասանել . رس րէս , հաս . افشاندن էֆշանտէն , ցրուել . افشان էֆշան , ցրուեա . كشتن կիւշթէն , սպանանել . كش կիւշ , սպան : Ի հարկաւորին է զի ب պէ 'ի վեր յաւելուն և առնի برس պիւրէս . հաս , կամ հասցես : Նմին դէմքն նոյն են ընդ վաղակատարին .

Բարձեալ ունին արարնիկք և այլ հրամայական , անուանեալ առ նա امر دائم էմրի տայիմ , որոյ նշանակութիւն է հրամայել զյարատևականութիւն գործոյն սկսելոյ . և այս կրկին օրինակաւ . կամ նախադասելով զմասնիկն می մի . որ. ميكوى միկույ . Յաւէ՛լ 'ի խօսել , մի՛ լռեր . և կամ անցեալ ընդունելութը և հրամայականաւ էական բային بودن պուտէն . որ. مى گفته باشيد մի կիւֆթէ պաշիտ . խօսեցարուք , մի՛ լռէք .

Իսկ հրամայականն յանգեցի 'ի ى ե , բարձեալ այնէ զի զայն 'ի բաց թողու . որ. յանկերևոյթ բայէն جويدن ճուէյտէն , խնդրել . հրամայականն լինի جوى ճույ , և جو ճու . խնդրեա : Անուանքն զի և ամ անուանք յանգեալք 'ի ى ե՛ կարեն 'ի բաց թողուլ զայն . որ. فداى ֆիտայ և فدا ֆիտա , պատ . پاى փայ և پا փա , ոտն . موى մույ և مو մու . մազ :

Աներևոյթն պարոյից որ անուանի مصدر մաստար , բազում անգամ ինքն անուան վարի . այլ զբայի գործողութիւն նշանակէ , յաղագս որոյ և կից խոր ընդունի զդիմորոշ դերանուանս . որ. رسيدنم րէսիտէնէմ , հասանելն իմ .

Ընդունելութ ներկայ՝ կոչի առ պարսս حاليه հալիյէ , կարգի 'ի հրամայականէն կրկին օրինակաւ . նախ՝ յաւելլով 'ի նա ان ան . որ. رو րէվ , գնա . روان րէվան , գնացող . رس րէս , հաս . رسان րէսան , հասանող . յոր յաւելու եռանձն և ه հէ անձայն . որ. روانه րէվանէ . գնացող : Ն՛ զի և զվերջինն ن նուն 'ի բաց թողուն . որ. رسا րէսա . հասանող : Մերթ և զհրամայականն գլխովին վարեն 'ի շարադրութիւն փոխանակ ընդունելութեան , կամ իբրու ...ր գործողուն , որ. دست رس տէսթ րէս ձեռնհաս , կարող 'ի գործս ինչ : Երկրորդ՝ կարգի ներկայ ընդունելութն որ առ նա اسم فاعل իսմի ֆայիլ . յո՛ անուն գործողին , յօրինի 'ի նմին հրամայա-

կանէ , յաւելլով զձայնը ەنْ էնտէ . որ 'ի հրամայականէն رس րէս , հաս . յօրինէ رسنده րէսէնտէ , հասանօղ , որ հասանէ . دو տէվ , վազէ . دونده տէվէնտէ , վազօղ .

Ընդունելութիւն անցեալ և կրաւորական , որ կոչի اسم مفعول իսմի մէֆուլ , ձևանայ յանցեալ աներևոյթէն , փոխելով զվերջին տառն ن նուն 'ի ه հէ . որ յաներևոյթէն رسيدن րէսիտէն , հասանել . կազմի ընդունելութիւն رسيده րէսիտէ , հասեալ . ըստ այսմ օրինակի կազմին և յանձնէզոր և կրաւորական բայից . որ افتاده ուֆթատէ , անկեալ . 'ի բայէն افتادن ուֆթատէն , անկանել . իսկ 'ի ներգործական բայից յորժամ առնուն ընդունելութիւնք նշանակութիւն , ներգործական և կրաւորական . որ کشته քուշթէ , սպանող , և սպանեալ . զոր 'ի կարգէ բանիցն պարտ է զանազանել , և կամ ըստ զուգադրութեան բառից բայից . զնելով بود պուտ , լինել 'ի ներգործականն . և شدن շուտէն ; گردیدن կէրտիտէն , լինել 'ի կրաւորականն . որ کشته است քուշթէ էսթ , կամ کشته بود քուշթէ պուտ , եղ . کشته شد քուշթէ շուտ , սպանեալ եղաւ . دانسته بود տանիսթէ պուտ , ծանեաւ . دانسته شد տանիսթէ շուտ , ծանուցաւ .

Խոնարհեսցուք զայս տաղ , այսմ ըստ կարգի մերոյ քերականութեան վերածեսցուք զբայս պարզից ըստ յառաջիկայ օրինակիդ .

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ

Ժամանակ Ներկայ .

مى رسم	մի րէսէմ	հասանեմ	مى رسيم	մի րէսիմ	հասանեմք
مى رسى	մի րէսի	հասանես	مى رسيد	մի րէսիտ	հասանէք
مى رسد	մի րէսէտ	հասանէ	مى رسند	մի րէսէնտ	հասանեն

Անցեալ Անկատար .

مى رسيدم	մի րէսիտէմ	հասանէի	مى رسيديم	մի րէսիտիմ	հասանէաք
مى رسيدى	մի րէսիտի	հասանէիր	مى رسيديد	մի րէսիտիտ	հասանէիք
مى رسيد	մի րէսիտ	հասանէր	مى رسيدند	մի րէսիտէնտ	հասանէին

Անցեալ Կատարեալ Ա.

رسيدم	րէսիտէմ . برسيدم պէրէսիտէմ	հասի	رسيديم	րէսիտիմ	հասաք
رسيدى	րէսիտի	հասեր	رسيديد	րէսիտիտ	հասիք
رسيد	րէսիտ	հասաւ	رسيدند	րէսիտէնտ	հասին

Անցեալ Կատարեալ Բ.

رسيده ام	րէսիտէ էմ	հասի	رسيده ايم	րէսիտէ իմ	հասաք
رسيده	րէսիտէ՛	հասեր	رسيده ايد	րէսիտէ իտ	հասիք
رسيده	րէսիտէ , կամ رسيده است րէսիտէ էսթ . հասաւ		رسيده اند	րէսիտէ էնտ	հասին

Գերակատար.

رسیده بودم րէսիտէ պուտէմ · Հասել էի. رسیده بودیم րէսիտէ պուտիմ · Հասել էաք.
رسیده بودی րէսիտէ պուտի · Հասել էիր. رسیده بودید րէսիտէ պուտիտ · Հասել էիք.
رسیده بود րէսիտէ պուտ · Հասել էր. رسیده بودند րէսիտէ պուտէնտ · Հասել էին.

Ապառնի Ա.

برسم պիրէսէմ · Հասից. برسیم պիրէսիմ · Հասցուք.
برسی պիրէսի · Հասցես. برسید պիրէսիտ · Հասջիք.
برسد պիրէսէտ · Հասցէ. برسند պիրէսէնտ · Հասցեն.

Ապառնի Բ.

خواهم رسید խահէմ րէսիտ · Հասից. خواهیم رسید խահիմ րէսիտ · Հասցուք.
خواهی رسید խահի րէսիտ · Հասցես. خواهید رسید խահիտ րէսիտ · Հասջիք.
خواهد رسید խահէտ րէսիտ · Հասցէ. خواهند رسید խահէնտ րէսիտ · Հասցեն.

Հրամայական Եղանակ.

رس րէս, կամ برس պիրէս · Հաս. رسیم րէսիմ · Հասցուք.
رسد րէսէտ · Հասցէ. رسید րէսիտ · Հասէք.
رسند րէսէնտ · Հասցեն.

ԸՂՁԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Ներկայ.

کاش برسم կամ کاشکه քեաշքէ կամ քեաշ պիրէսէմ · Երանի թէ հասանէի. کاش برسیم քեաշ պիրէսիմ · Երանի թէ հասանէաք.
برسی պիրէսի · Երանի թէ հասանէիր. برسید պիրէսիտ · Երանի թէ հասանէիք.
برسد պիրէսէտ · Երանի թէ հասանէր. برسند պիրէսէնտ · Երանի թէ հասանէին.
Նոյն և այսպէս تا برسم Ըստ պիրէսէմ · որպէս զի հասից.

Անկատար Ա.

کاشکه می رسیدم քեաշքէ մի րէսիտէմ · Երանի թէ հասել էի. کاشکه می رسیدیم քեաշքէ մի րէսիտիմ · Երանի թէ հասել էաք.
می رسیدی մի րէսիտի · " Հասել էիր. می رسیدید մի րէսիտիտ · " Հասել էիք.
می رسید մի րէսիտ · " Հասել էր. می رسیدند մի րէսիտէնտ · " Հասել էին.

Անկատար Բ.

رسیدمی րէսիտէմի · Հասեալ էի. رسیدیمی րէսիտիմի · Հասեալ էաք.
رسیدی րէսիտի · Հասեալ էիր. رسیدیدی րէսիտիտի · Հասեալ էիք.
رسیدی րէսիտի · Հասեալ էր. رسیدندی րէսիտէնտի · Հասեալ էին.

Կատարեալ.

کاشکه رسیده باشم քէաշքէ րէսիյտէ պաշէմ. Երանի՛ թէ հասեալ եմ. کاشکه رسیده باشیم քէաշքէ րէսիյտէ պաշիմ. Երանի թէ հասեալ եմք.

رسیده باشی րէսիյտէ պաշի. նմ. رسیده باشید րէսիյտէ պաշիտ. նմ.

رسیده باشد րէսիյտէ պաշէտ. նմ. رسیده باشند րէսիյտէ պաշէնտ. նմ.

Յարակատար.

کاشکه رسیده می شدم քէաշքէ րէսիյտէ մի շօտէմ. Երանի՛ թէ հասեալ լինէի. کاشکه رسیده می شدیم քէաշքէ րէսիյտէ մի շօտիմ. Երանի՛ թէ հասեալ լինէաք.

رسیده می شدی րէսիյտէ մի շօտի. " հասեալ լինէիր. رسیده می شدید րէսիյտէ մի շօտիտ. " հասեալ լինէիք.

رسیده می شد րէսիյտէ մի շօտ. " հասեալ լինէր. رسیده می شدند րէսիյտէ մի շօտէնտ. " հասեալ լինէին.

Գերակատար.

کاشکه رسیده شد می քէաշքէ րէսիյտէ շօտէմի. Իցէ՞ թէ հասեալ լինէի. رسیده شدیمی րէսիյտէ շօտիմի. Իցէ՞ թէ հասեալ լինէաք.

رسیده شدی րէսիյտէ շօտի. " հասեալ լինէիր. رسیده شدیدی րէսիյտէ շօտիտի. " հասեալ լինէիք.

رسیده شدی րէսիյտէ շօտի. " հասեալ լինէր. رسیده شدندی րէսիյտէ շօտէնտի. " հասեալ լինէին.

( ) Նոյն նշանակէ և՛ ի գնեմ՝ کاشکه رسیده بودمی քէաշքէ րէսիյտէ պուտէմի. Իցէ՞ թէ հասեալ լինէի.

Ապառնի.

کاشکه برسم քէաշքէ պէրէսէմ. Իցէ՞ թէ հասից. նմ.

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ.

Ներկայ.

کر برسم քէր պէրէսէմ.
کر رسم քէր րէսէմ. } Եթէ հասցեմ.

Անկատար Ա.

کر رسیدمی քէր րէսիյտէմի. Եթէ հասանէի.

Անկատար Բ.

کر می رسیدم քէր մի րէսիյտէմ.
کر برسیدم քէր պէրէսիյտէմ. } Եթէ հասեալ լինէի.

Անցեալ Գ.

کر رسیده باشم քէր րէսիյտէ պաշէմ. Եթէ հասեալ իցեմ.

Անցեալ Բ.

كر رسيده ام կէր րէսիտէ էմ . Եթէ հասեալ եմ.

Յարակատար .

كر رسيدمى կէր րէսիտէմի . Եթէ հասեալ լինէի .

Գերակատար .

كر رسيده بودم կէր րէսիտէ պուտէմ . } Եթէ հասեալ լինէի .
كر رسيده شدم կէր րէսիտէ շուտէմ . }

Ապառնի Ա.

كر برسم կէր պէրէսէմ . Եթէ հասից .

Ապառնի Բ.

كر رسيده باشم կէր րէսիտէ պաշէմ . Եթէ հասանիցեմ.

Աներեւոյթ .

رسيدن րէսիտէն . Հասանել .

Ընդունելութեան ներքոյ .

رسنده րէսէնտէ . }
رسان րէսան . }
رسانه րէսանէ . } Հասանող .
رسا րէսա . }
رس րէս . }

Անցեալ .

رسيده րէսիտէ . Հասեալ .

ԳԼՈՒԽ . Ժ.

Յաղագս Անկանոն Բայից .

Պարսկականութեան բայիցն պարսից բովանդակութիւն ի կատարմունս նոցին ի ժամանակս հրամայական եղանակին . և քանզի ամ ժամանակք բայից երկրորդականք յօրինին , կամ հրամայականաւ և աներևութիւ , ամ բայ որոց հրամայականն արտաքոյ ելանէ բառ կանոնն , կոչի անկանոն : Այլ ոչ զի բազմանշանակ բայք որոց աներևոյթն ե- يدن էյտէն , 'ի բաց լքեալ զայնք աներևութին էյտէն , կազմեն հրամայականն . Որ رسيدن րէսիտէն , հասանել . رس րէս . հաս : Այլապէս կամ և մի յանդգնեալ բաղմաձայնք բայից 'ի ادن ատէն . Որ افتادن ուֆթատէն , անկանել . افت ուֆթ , անկիր . ايستادن իստատէն , կալ . ايست իստ , կաց : Իսկ այլքն ամ գրեթէ աս-

Հասարակ ոչ միայն ըստ կանոնիս, այլ հրամայականն նոյն կարծի այլով օրինակաւ, զորս յառաջիկայդ ունիցիս ։

Պատահողական բայից՝ որոց. աղաւաղի է. հրամայականն ։

آجستن աճէսթէն, Ցնկել. հրամայականն اج աճ. Ցնկեա՛ ։
آراستن արասթէն, Զարդարել. յօրինել. آرای արայ ։
آزمودن ազմուտէն, Փորձել. քննել. آزمای ազմայ ։
آسودن ասուտէն, Հանգստանալ. آسای ասայ կամ آسا ասա ։
آشفتن աշէֆթէն, آشوفتن աշուֆթէն. Խռովել. آشوب աշուպ ։
آغشتن աղէշթէն, Թրջացուցանել, և թրջանալ. آغیش աղիշ ։
افراختن էֆրախթէն, Բարձրանալ. افراز էֆրազ ։
افروختن էֆրուխթէն, Լուսաւորել. افروز էֆրուզ ։
آفریدن աֆէրիտէն, Ստեղծանել. آفرین աֆէրին ։
افزودن էֆզուտէն, Յաւելուլ. افزای էֆզայ ։
افشردن էֆշուրտէն, Մ՚ձել զհիւթս պտղոց. افشار էֆշար, և افشر էֆշուր ։
آلودن ալուտէն, Պղծել շաղախել. آلای ալայ ։
آمادن ամատէն և آمودن ամուտէն, Պատրաստել. آماز ամազ ։
آمدن ամէտէն, Գալ. آی այ ։
آموختن ամուխթէն, Ուսանել, ուսուցանել. آموز ամուզ ։
آمیختن ամիխթէն, Խառնել, խառնիլ. آمیز ամիզ ։
انباشتن էնպաշթէն, Լնուլ. انبار էնպար ։
انداختن էնտախթէն, Նետ ընկեց ընել. انداز էնտազ ։
اندوختن էնտուխթէն, Շահել. اندوز էնտուզ ։
اندودن էնտուտէն, Ծեփել. اندای էնտայ ։
انگاشتن էնկեաշթէն, Գուշակել, կարծել. انگار էնկեար ։
انگیختن էնկիխթէն, Գրգռել. انگیز էնկիզ ։
اوباشتن էվպաշթէն, Կլանել. اوبار էվպար ։
آوردن ավէրտէն և ավուրտէն. Բերել, տանել. آور ավէր. آر ար ։
آویختن ավիխթէն, Կախել. آویز ավիզ ։
باختن պախթէն, Խաղալ. باز պազ ։
پالودن փալուտէն, Զտել. پالای փալայ ։
بایستن պայիսթէն, Պատշաճել. بای պայ ։
پایستن փայիսթէն, Դիմանալ. پای փայ ։
بخشودن պախշուտէն, Պարգեւել. بخشای պախշայ և بخش պախշ ։
پذیرفتن փէզիրէֆթէն, Ընդունել. پذیر փէզիր ։
پرداختن փէրտախթէն, Յղկել. پرداز փէրտազ ։

برداشتن պէրտաշթէն, Բառնալ, բարձրանալ։ بردار պէրտար։
بردن պէրտէն, Տանել։ بر պէր։
برنشستن պէրնիշէսթէն, Ձի հեծանել, նստել։ برنشين պէրնիշին։
پرهيختن ֆէրհիխթէն, Հրահանգել, ուսուցանել։ پرهيز ֆէրհիզ։
بستن պէսթէն, Կապել։ بند պէնտ։
پنداشتن ֆէնտաշթէն, և ֆէնտաշթէն, Կարծել, համարել։ پندار ֆէնտար։
بودن պուտէն, Լինել։ չ պէտ։ և ի գործածութե։ باش պաշ։
بيختن պիխթէն, Մաղել, սրբել։ بيز պիզ։
پيختن ֆիխթէն, Պատել, եւ կթուցանել։ پيز ֆիզ։
پيراستن ֆիրաստէն, Զարդարել։ پيراى ֆիրայ։
پيوستن ֆէյվէսթէն, Յանգել, ծործել։ پيوند ֆէյվէնտ։
تاختن թախթէն, Արշաւել, երագել։ تاز թազ։
تافتن թաֆթէն, [illegible]։ تاب թապ։
توختن թուխթէն, Վճարել, հատուցանել։ توز թուզ։
خستن խէսթէն, Խնդրել։ جوى ճույ։
چيدن չիտէն, Հաւաքել։ چين չին։
خاستن խասթէն, Յառնել։ خيز խիզ։
دادن տատէն, Տալ։ ده տէհ, և տիհ։
داشتن տաշթէն, Ունել։ دار տար։
دانستن տանիսթէն, Գիտել։ دان տան։
دريافتن տէրյաֆթէն, Իմանալ։ درياب տէրյապ։
ديدن տիտէն, Գիտել։ بين պին։
رستن րէսթէն, Արձակել, ազատել։ ره րէհ։
رستن րուսթէն, Բուսնել։ روى րույ։
رفتن րէֆթէն, Գնալ։ رو րէվ։
ريختن րիխթէն, Հալել, լուծանել։ ريز րիզ։
زادن զատէն, Ծնանել։ زاى զայ։
زدودن զէտուտէն, Սրբել ի ժանգոյ։ زداى զէտայ։
زستن և زيستن զիսթէն, Կեալ։ زى զի։
ساختن սախթէն, Հանդերձել, պատրաստել։ ساز սազ։
سپردن սիւբիւրտէն, Յանձն առնել։ سپار սիպար, և سپر սիպէր։
سپوختن սիւբուխթէն, և սիւֆուխթէն, Խթել։ سپوز սիւֆուզ։
ستدن սիթէտէն, [illegible]։ ستان սիթան։
ستودن սիւթուտէն, Գովել։ ستاى սիթայ։
سرشتن սիրիշթէն, Շաղախել։ سرش սիրիշ։

է

سفتن սուֆթէն , Ծակել · سنب սումպ ։
سوختن սուխթէն , Այրել · سوز սուզ ։
سودن սուտէն , Շօշափել · ساي սայ ։
شتافتن շիթաֆթէն , Աճապարել · شتاب շիթապ ։
شدن շուտէն , Լինել · شو շէվ ։
شستن շուսթէն , Լուանալ · شوی շույ ։
شکستن շիքէսթէն , Խորտակել · شکن շիքէն ։
شکفتن շիքէֆթէն , Զուարճանալ · شکیب շիքէյպ ։
شمردن շումուրտէն , Թուել · شمار շումար ։
شناختن շինախթէն , Ճանաչել · شناس շինաս ։
فرمودن ֆէրմուտէն , Հրամայել · فرماي ֆէրմայ ։
فروختن ֆուրուխթէն , Վաճառել · فروش ֆուրուշ ։
فریفتن ֆիրիֆթէն , Պատրել · فریب ֆիրիպ ։
فزودن ֆուզուտէն , Աճել · فزای ֆէզայ ։
فشردن ֆուշուրտէն , Ի նեղ արկանել · فشار ֆիշար և فشر ֆիշէր ։
کادن քատէն , Մտանել առ կին · کای քայ ։
کاستن քասթէն , Նուազել · کاه քահ ։
گداختن կուտախթէն , Լուծանել , հալել · گداز կուտազ ։
گذاشتن կուզաշթէն , Թողուլ , լքանել · گذار կուզար ։
گذشتن կուզէշթէն , Անցանել · گذر կուզէր ։
کردن քէրտէն , Առնել · کن քուն ։
گرفتن կիրիֆթէն , Առնուլ , պատրաստել · گیر կիր և گر կիր ։
گریختن կիրիխթէն , Փախչել · گریز կիրիզ ։
گریستن կիրիսթէն , Լալ · گری կիրի ։
کسیختن քիւսիխթէն և کشستن քուշիսթէն , Ընկենել , խորտակել · کسیل քիւսիլ ։
کشادن քուշատէն , Բանալ · کشای քուշայ ։
کشتن քիշթէն , Սերմանել · کار քար ։
کشفتن քուշուֆթէն , Ցրուել · کشوف քուշուֆ ։
گفتن կուֆթէն , Ասել · گوی կույ ։
گماشتن կումաշթէն , Յանձնել · گمار կումար ։
مردن մուրտէն , Մեռանել · میر միր ։
نبشتن նիւվիշթէն , Գրել · نویس նիւվիս · և نویش նիւվիշ ։
نشاستن նիշասթէն , Հրամայել ի նստել · نشان նիշան և نشینان նիշինան ։
نشستن նիշէսթէն , Նստել · نشین նիշին ։
نگرستن և نگریستن նիկէրիսթէն , Նայել · نگر նիկէր ։

نمودن նըմուտէն, Ցուցանել · نمای նըմայ.
نواختن նըվախթէն, Գգուել · نواز նըվազ.
نهفتن նըհէֆթէն, Թաքչել · نهن նըհէն.
هشتن և هیشتن հէշթէն, 'ի բաց Թողուլ · هیش հէշ.
یافتن եաֆթէն, Գտանել · یاب եապ.

Յիշելի է 'ի վերա ամենայն 'ի նախակարգեալս Թէ մեծապէս զանազանին 'ի միմեանց բայքս այսոքիկ 'ի կազմած Հրամայականաց իւրեանց, զորս յաւէտ 'ի սովորութենէ մարթի ուսանել, քան եթէ որոշեալ կանոնօք.

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Յաղագս Հրամայական և Արգելական Բայից.

Հրամայական բայից կազմի՝ յաւելլով յառաջոյ զՀրամայական մասնիկն ب բէ, կամ յանմիջ եւս կից գրելով առաջն ن նուն. Օր. برسید բըրէսիտ, կամ نرسید նըրէսիտ, Հասցես, ոչ հասցես, չհասցես. نمی دانم նըմիտանէմ, չգիտեմ. Իսկ Հրամայական մասնիկք անդի ունին յամենայնսն և 'ի մասնաւորս, բայց 'ի հրամայականէն. Քանզի անդէն արգելական մասնիկն որ առնի نی նէհի յաւելու զմասնիկ مه մը, կամ առանձնականն եւս կից գրելով م մէ 'ի բայսն որ առնէ նշանակութիւն արգելականն. Օր. مرس մը րէս, կամ مرس մըրս, մի՛ հասաներ, մի՛ հասցես. مکنو մը կէնու, մի՛ խօսեսցես. مخوان մըխան, մի՛ ընթեռնուր. Իսկ եթէ բայքն յոր յաւելու մասնիկն م մէ, կամ ن նուն, սկսանին 'ի ձայնաւորաց, ընդ մէջ երկուցն դնի ی եէ. Օր. میا միյա, մի՛ գար. نیامد նիյամէտ, ոչ եկն.

Ապառնական յաւուրս չէր առ պարսս, այլ բաղադրեալ այն է զի ներգործական ժամանակ կրաւորականի. Օր. گردن گردیدن կէրտիտէն, լինել, դառնալ. Այն և բաղադրեալ բայք Համառօտք որք զերկոսին և նշանակեն յառաջագոյն. Օր. آمیختن ամիխթէն, խառնել և խառնիլ. آموختن ամուխթէն, ուսանել, և ուսուցանել. Գործածեալ այլով օրինակաւ, կրաւորականն կազմին բաղադրութեամբ ընդունելութեան բայից شدن շուտէն, լինել, և նմանեաց նոր. Եւ և յեղեալ ընդունելութեան և նոյն բայի. Օր. خوانده شدن խանտէ շուտէն, ընթեռնուլ կրաւորական նշանակութեամբ ընթերցեալ լինել. پرسیده می شوم փիւրսիտէ մի շէվէմ, հարցանիմ. خوانده بشود խանտէ պէշէվէտ, ընթերցեալ լիցի, կամ خوانده خواهد شد խանտէ խահէտ շուտ, ընթերցեալ լիցի.

Նմանապէս օրինակ կրաւորականի առ պարսս, այն է՝ երրորդ դէմք ներգործական յոգնականի, զի առնն کنند կէնէնտ, որ թարգմանի՝ առնեն, և յաւելուլ նշանակութիւն է՝ առնի. آورده اند աւուրտէ էնտ, բերին, խնձ բերաւ.

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

[illegible] Տեռանի [illegible]

Տ[illegible] ... مرد ... اسب ... [illegible]

[illegible] ... کوینده ... سازنده ... [illegible] ... کار ... کن ... [illegible] ... کلکار ... کلکار ... [illegible] ... زرگر ... [illegible] ... کوی ... دروغگوی ... تاجدار ... [illegible]

[illegible] ... وقت ... جای ... [illegible] ... خوردنی وقت ... خوردنی جای ... [illegible] ... کاه ... [illegible] ... نشستن کاه ... نشست کاه ... [illegible]

[illegible] ... يش ... ش ... [illegible] ... دیدن ... [illegible] ... بینش ... [illegible] ... ستوده ... [illegible] ... ستودکی ... ستودکی ... [illegible] ... درخواست ... [illegible] ... خرید و فروخت ... [illegible] ... خوردنی خورد ... [illegible]

Թիւ գործողութեանց եղելոց բայատորէն յաւելլով յանէութիւնն բայն, կամ յանուն գործողութեան զատանի ی եէ . զոր անուանեն یای وحدت նշանակ միաւորի, իբր եւ միանգամ . որպէս کردنی գործելոյ, միանգամ առնել, կամ մի եւ եթ գործողութիւն : Որպէս այս եւ այլազգ ասէ ուրիշ յանձ գրաւականս . որպէս بردی տարելոյ, մի անգամ . زنی զարկելոյ, մի կռիւ . Նմանապէս ոմանք խաղող ցնծելոյ ընդ այս ی եէ : Եւ ընդ այն զոր անուանեն یای تنکیر եւոյն ներհակէ, իբր եւ զատորոշ, կամ անորոշ : զի ասեն پادشاهی թագաւորի մի, խնդ թագաւոր ոմն . مردی ծերունի, այր ոմն . բայց ուր յանուանն յանկ գեալ՝ի ° հէ անձայն, հարկ լինի յաւելուլ ی եէ միութեան, յայնժամ փոխանակ առաւելն ی եէ, գծի ՛ հեծելէ նշանէ . որպէս چشمۀ ցնծելի, աղբիւր մի :

[°] Ծանուցական անուանք են որ յայլոց անուանց ածանցին . եւ բաժանին ՚ի սատացական, ՚ի նուաստական եւ ՚ի տեղական :

Հայրանունական կազմին ստացական յաւելլով ی եէ, յանուանն գայսրկան, զոր անուանեն یای نسبت նշանակ նմանէ . որպէս اصفهان Սպահան, ապահովի բաղաքի . اصفهانی Սպահանցւոյ, սպահանցի . پادشاه թագաւորի, թագաւոր . پادشاهی թագաւորական . آتش ատեր, հուր . آتشی ատրելոյ, հրեղէն, յորս յաւելուն բաղում անգամ ن նուն, եւ առնեն آتشین ատրեղէն, հրեղէն . Իսկ ուր ոմանք ընկեցին ստացականաց բաղդատութեան՝ յաւելուն յանուանս զմասնիկս مند մանդ . ور վէր . دار դար . ساز սազ . ناك նաք . եւ كين կին . որպէս هنرمند հունէրմէնտ, բարեմասնար . جانور ճանավէր, կենդանի, կենդանաւոր . امیدوار ումիտվար, յուսացօղ . مالدار մալդար, ձիոց, ընչաւէտ . شرمسار շարմսար, ամօթալից . غضبناك ղազապնաք, բարկացող . غمكين ղամկին, տրտում :

Ստացականք բաղում այլ են եւ արաբացի օրինակաւ յարդարին, խմբ մասնիկներս ذو զու . صاحب սահիպ . اهل էհլ . որ նշանակեն ունող, ստացող . որպէս ذوی جلال զիւի ճելալ, մեծապատիւ, մեծ պատիւ ունօղ . صاحب عقل սահիպ աքըլ, հանճարեղ . صاحب جمال սահիպ ճէմալ, վայելչագեղ . اهل حكمت էհլի հիքմէթ, իմաստուն . اهل پرهیز էհլի փէրհիզ, ժուժկալ :

Անուանս արուեստաւորաց կազմին յարադրութիւնք մասնկաց كار քեար, گر կեր . կամ այլովք ընդ անուանելութիւնք կազմելովք իւրեանց հրամայականաց . յորոց կարգի են ساز սազ, որպէս كارساز քեարսազ, արուեստաւոր . Նոյնպէս եւ فروش ֆէրուշ, վաճառօղ . ուստի حلوا فروش հէլվա ֆէրուշ, քաղցրաւենեաց վաճառօղ . بان պան, պահապան . دربان դէրպան, դռնապան . كشتیبان քեշթիպան, նաւապետ :

[°] Ամանարհեստական անուանք նոյն է օրինակ ընդ արուեստից . որպէս صحاف սահհաֆ, կազմարար . سراج սէրրաճ, համետագործ . باغ د պաղ, պարտէզ, պարտիզպան :

[°] Նուաստականք ածանցականաց, մանաւանդ թէ յամ ածականաց եւ ՚ի բա ղաձայնականաց եւ արաբականաց գոյականաց՝ կազմին ապարինեալ անուանս կերպով,

յաւելլով՝ի նոսին զգիրն ی եէ, զոր անուանեն یای مصدر եայի մասդար, այս է գոյականի. որպէս شماری շիւմարի, ամեթիւածութիւն. خبّازی խապպազի, հացագործութիւն. յորոց՝ի բառէն خبّاز խապպազ, հացագործ.

Ածականն վերացեալքն՝ նաև յաւելլով յանուանս յանգեալս ՚ի ه հէ անձայն, զվանկեն ک կէֆ. և՝ի դիմի յայդմ, է՛ զի պահեն զ ه հէ, և կամ՝ի բաց թողուն. որպէս بندکی պէնտէկի, ծառայութիւն. ՚ի բառէն بنده պէնտէ, ծառայ. تشنکی թէշնէկի, ծարաւ, ծարաւութիւն. ՚ի բառէն تشنه թէշնէ, ծարաւ, ծարաւեալ. Երբեմն և ընդ վերացեալս յանցեալ ժամանակաց բայից, յաւելլով՝ի վերջն ار ար. որպէս گفتار կիւֆթար, ասութիւն. ՚ի ձայնէն گفت կիւֆթ, ասաց. Իսկ կամ յաւելլով՝ի յանգս ածականաց ی եէ. որպէս گرمی կէրմի, ջերմութիւն. ՚ի բառէն گرم կէրմ, ջերմ. Նոյնպէս և յաւելլով نای նայ. որպէս ՚ի բառէն فراخ ֆէրախ, լայն. ածանցի فراخنای ֆէրախնայ, լայնութիւն. تنك թէնկ, նեղ. լինի تنكنای թէնկնայ, նեղութիւն.

Են և այլ բայք՝ որք խառն վերացեալ անուան համարին. այս է՝ երրորդ դէմ երկակի անցեալ ժամանակի՝ խառն անուան վարեցեալ, և յինքն առնլով զհրամայականն այլոյ բայի, զուգադրութեամբ առանց و վաւ. որպէս گفت وکو կիւֆթիւ կիւ, խօսակցութիւն. جست وجو ճիւսթիւ ճու, հետազօտութիւն, հարցմունք.

Իւ՛ուրեք զի գոյականք փոխադրին յածականս, առնլով ՚ի յանգսն انه անէ, և նշանակեն զհանգամանս յօժարութեան, և վարին խառն մակբայ. որպէս پدرانه փէտէրանէ, հայրաբար. یارانه եարանէ, առանձնակ, գթութեամբ.

Ածականեան ածականք կազմին՝ յաւելլով ՚ի գոյականս آسا աաա, سا սա, وش վաշ, վէշ. ویس վիս, وار վար, بار պար և ور վէր. որպէս عنبرآسا էնպէր աաա, նման էնպարի. سحرسا սէհէր սա, խառն զնդաւ. غنچه وش ղօնչէ վէշ, խառն զկոկոն վարդից. خوردیس խօր տիս, խառն զարեգակն. مشکبار միւշկ պար կամ مشک بار, միւշկպար, խառն զմուշկ. پرکاروار փէրկեար վար, որպէս զկարկին.

Իւր ուրեք յանգք فام ֆամ յաւելցի յանուանս երանգոց, նշանակէ զնմանութիւն գունոց յերանգան յայտնակի. այսպէս է և کون կիւն. որպէս سیه فام սիյէհ ֆամ, սևաթոյր. زمرد فام զիւմիւռիւտ ֆամ, զմրխտագոյն. کلفام կիւլֆամ, վարդագոյն. آلکون ալ կիւն, կարմրագոյն. کلکون կիւլկիւն, վարդանման.

Են անուանք ինչ վերացեալք, կամ նախադրութեամբ կցմնալոց միջադրութեան ا էլիֆ գրոյն, որք գործեն ածականն վայելուչ. որպէս ՚ի բառէն بر պէր, վեր. լինի برابر պէրապէր, ՚ի միասին. لب լէպ, շրթն. لبالب լէպալէպ, թաթաղուն. کون կիւն, երանակ, գոյն. լինի کوناکون կիւնակիւն, բազմագոյն, բազմակերպ.

Նուազական ածանցականք կազմին յաւելլով զտառն ك քէֆ, ունելով յառաջին եփէթէհէ. որպէս پسر փէսէր, որդի. լինի پسرك փէսէրէք, որդեակ. پدر փէտէր, հայր. پدرك փէտէրէք, հայրիկ. Իսկ եթէ այդ ك քէֆ յաւելցի յա-

Նոյն ինչ յանգեալ ՚ի · հէ անձայն, այն հէ փոխադրի ՚ի ی եա՝ որպէս ... [illegible] հան
գերձ · որպէս خواجه խոճա, վաճառական · خواجگی ; խոճայութիւն, վաճառականութիւն · بنده
ծառայ, ծառայ · بندگی ծառայութիւն, ծառայութիւն · Նոյն սոյն զօրութեամբ կ · հէ փո
խադրի ՚ի گ կ · զի յոյր յաւելուն մասնիկն փոփոխ յանգականն · որպէս بندگک
ծառայիկ, հեզ ծառայ · وانندگک · [illegible] · խնամակ · ... յանգականն յետ
անկենդանաց լինի յաւելուածով چه · չէ · կամ چی · չի · որպէս · باغچه · պարտիզիկ ·
փոքրիկ պարտէզ · کوچه նուրբ · փոքրիկ մրգիչ · ·

Տեղական անուն կոչեն է · հասարակ և յատուկ · հասարակականն նշանակէ
զանեղին ուր բազմութեամբ իրաց գոյ · և լինին այդ յաւելլով ستان · ستان · زار ·
զար · կամ سار սար · որպէս گلستان · ծաղկանոց · վարդենեաց · علفزار · խոտա
ւէտ տեղի · کشتزار · արտորայ · մարգագետին · کوهسار · լեռնայնոյն վայր ·
Յատուկ ուրեք և ՚ի գործ ածի لاخ · լախ · որպէս سنگلاخ · քարուտ վայր ·
որպէս سنگستان · Իսկ ուրեք զի ستان · նշանակէ զատուր բնա
կութե · զորօրինակ է մեր մնանիկն Ստան · ارمنستان · Հայաստան ·
عربستان · Արաբստան · هندستان · Հնդկաստան · եւ · Միւսուսն զգացմնն զանեղին ·
կամ զամնօթն · կամ զգործին · յորում դնի և պահպանի ինչ · և այդ լինի յաւել
մամբ ձայնից دان · որպէս جامه‌دان · զգեստատուն · قلمدان · գրչաման
·· կամ خامه‌دان · [illegible] · Իսկ և՛ս چراگاه · արօտ · چراغجا
ճրագալ · [illegible] · خوابجا · ննջարան · քնոյ տեղի · ննջարան ·

ԳԼՈՒԽ · ԺԲ ·

Յաղագս Ձեւոյ Բառից ·

Ունիմք բառ ձևոյն կրկին են պարզ և բաղադրեալ · Բաղադրեալ բառք են բաղադրեալ անուանք ոմ և ածական · զորս ակնարկս յառաջիկայդ բաւական օրինակօք ·

Ա · ԿՐԿԻՆ ԳՈՅԱԿԱՆ ·

آهوچشم	ահու չէշմ · · ·	Եղջերուաչեա, կամ քաղցրահայեաց ·
پری روی	փէրի րույ · · ·	Հրեշտակադէմ ·
پری پیکر	փէրի փէյքէր · ·	Հրեշտակակերպ ·
پری رخسار	փէրի րուխսար ·	Որոյ այտք նման են հրեշտակի ·
جمشیدکلاه	ճէմշիտ քիւլահ ·	Պսակ Ջեմշիդի ·
داراحشمت	տարա խաշմէթ ·	Դարեհի զօրութիւն ·
زهره جبین	զուհրէ ճէպին ·	Որոյ ճակատն է Զուհրայի նման լուսաւոր ·
سیمین ساق	սիմին սաք · · ·	Արծաթասրունք ·

طوطی گفتار թութի գուֆթար . Թութակաձայն .
غنچه لب ղօնչէ լէպ . . . Վարդաշրթունք .
یاسمن بوی եասէմէն պուա . . . Յասմիկահոտ .
یاسمن بر եասէմէն պէր . . . Յասմիկալանջք . (սպիտակ լանջք) .
سرو قد սէրվ գատտ . . . Նոճահասակ . (բարձրահասակ) .
گل رخ կիւլ րիւխ . . . . Վարդայտ .
گل روی կիւլ րուա . . . . Վարդադէմ .
مارتن մարթէն . . . . . Օձանման .
مشکبوی միւշկպուա . . . . Մշկահոտ .
شکرلب շէքէր լէպ . . . Քաղցրաշրթունք .
یاقوت لب եագութ լէպ . . . Յակինթաշրթունք .
شیردل շիր տիլ . . . Առիւծասիրտ .

Բ. ԱԾԱԿԱՆ՝ ՆԱԽԱԴԱՍ ԳՈՅԱԿԱՆԻ.

خوب روی խուպ րուա . . . Գեղեցկադէմ .
تشنه دل թէշնէ տիլ . . . Տենչացող .
پاکیزه خوی փաքիզէ խուա . Բարեմիտ .
خوشخوی խօշխուա . . . . Քաղաքակիրթ .
پاکدامن փաքտամէն . . . Անարատ , ողջախոհ .
خوب آواز խուպ ավազ . . Քաղցրաձայն .
خوب رایحه խուպ րայհա . . . Հոտաւէտ , քաղցրահոտ .
خوش الحان խօշ էլհան . . . Քաղցրաձայն .
خوش رفتار խօշ րէֆթար . . Սիգաճեմ .
شیرینکار շիրինքեար . . . Սիրելի , գեղեցիկ .
شیرین دهن շիրին տէհէն . Գեղեցկաբերան .
سیاه چشم սիահ չէշմ . . . Սեւաչեայ .
نیک فعال նիք ֆէալ . . . Բարեգործ .

Գ. ԱՆՈՒՆ ԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ.

گل افشان կիւլ էֆշան . . . Վարդացան .
درّ افشان տիւրր էֆշան . . Մարգարտացան .
گوهر افشان կէօհէր էֆշան . Գոհարասփիւռ .
تیغ افشان թիղ էֆշան . . . Սուսերաձիգ .
خون افشان խուն էֆշան . . Արիւնահեղ .
دل آزار տիլ ազար . . . . Վշտացուցիչ , զայրացուցիչ .
جان آزار ճան ազար . . . Վշտագին .

تاب افکن	թապ էֆքէն . .	Բոցաշունչ .
پیچ افکن	փիչ էֆքէն . .	Ըմբշամարտիկ .
سنگ افکن	սէնկ էֆքէն . .	Քարաձիգ .
کوه افکن	քէօհ էֆքէն . .	Քանդիչ լերանց .
مرد افکن	մէրտ էֆքէն . .	Մարդաձգակ .
عنبر آکین	անպէր ակին . .	Ամբերալից .
سرور آکین	սուրուր ակին .	Խնդալից .
مراد آور	մուրատ ավէր .	Կատարող փափագանաց , ըղձակատար .
دل آور	տիլ ավէր . . .	Յափշտակող սրտի , սրտառուչ .
جهان آرا / عالم آرا	ճիհան արա . / ալէմ արա .	Ընկերեցուցիչ աշխարհի , անեզերադարդ .
مجلس آرا	մէճլիս արա . .	Զարդ ակմբի .
دل آرا	տիլ արա . . .	Սրտազուարճ .
دل آرام	տիլ արամ . . .	Անդորրաւէտ , անդորրացուցիչ սրտի .
نبرد آزما	նէպէրտ ազմա .	Մարտ ի կռիւս .
روح آسا / جان آسا	րուհ ասա . / ճան ասա .	Հանգստարար հոգւոյ , հոգեխաղաղ .
کار آزموده	քեար ազմուտէ .	Փորձառու .
خون آلود	խուն ալուտ . .	Արիւնաթաթաւ .
غبار آلود	ղէպար ալուտ .	Փոշելից .
خطا آلود	խաթա ալուտ . .	Մեղսալից .
روح افزا	րուհ էֆզա . .	Անդորրիչ սրտի .
بهجت افزا	պէհճէթ էֆզա . .	Ուրախարար , պատճառ զուարթութեան .
شهر آشوب	շէհիր աշուպ . .	Խռովիչ քաղաքի .
روز افزون	րուզ էֆզուն . .	Աճեցուցիչ աւուր , շքեղ .
سرافراز	սէր էֆրազ . .	Բարձրացուցիչ գլխոյ , մեծ , փառաւոր .
گردن افراز	կէրտէն էֆրազ .	Բարձրացուցիչ պարանոցի .
عالم افروز / جهان افروز / گیتی افروز	ալէմ էֆրուզ . / ճիհան էֆրուզ . / կէյթիյ էֆրուզ .	Լուսաւորիչ աշխարհի .
معرکه افروز	մաարքէ էֆրուզ .	Ջահատակ մարտի .
بوستان افروز	պօսթան էֆրուզ .	Պարտիզազեղ .
جهان آفرین	ճիհան աֆէրին .	Արարչագործ , աշխարհաստեղծ .
دانش آموز	տանիշ ամուզ . .	Հմուտ , սովորեալ գիտութեանց .
کار آموز	քեար ամուզ . .	Հմուտ վաճառականութե .

مژده آمیز	Մուժտէ ամիզ . .	Ուրախարար, աւետաբեր։
ستم آمیز	Սիթէմ ամիզ . .	Սպառնացող։
نیاز آمیز	Նիյազ ամիզ . .	Աղաչաւոր։
حکمت آمیز	Հիքմէթ ամիզ . .	Հրաշալի, խորախորհուրդ։
راحت آمیز	Րահէթ ամիզ . .	Անդորրաւէտ։
شهد آمیز	Շէհտ ամիզ . .	Լցեալ մեղու։
رنگ آمیز	Րէնք ամիզ . . .	Երփներանգ, խաբեբայ։
پرتو انداز	Փէրթէվ էնտազ .	Ճառագայթարձակ։
دهشت انداز	Տէհշէթ էնտազ .	Ահարկու, ահընկեց։
آتش انداز	Աթէշ էնտազ . .	Հրաւորող, հրացայտ։
تیر انداز	Թիյր էնտազ . .	Աղեղնաւոր, նետընկեց։
ظلمت اندوز	Զուլմէթ էնտուզ .	Մթին, խաւարազգեաց. (մակդրական գիշերոյ)։
عبرت اندوز	Իպրէթ էնտուզ .	Օրինացուցիչ։
التفات انگیز	Իլթիֆաթ էնկիզ .	Պատկառեցուցիչ։
خلوص انگیز	Խուլուս էնկիզ .	Պարզասիրտ։
فتنه انگیز	Ֆիթնէ էնկիզ .	Խռովարար։
خجلت انگیز	Խաճլէթ էնկիզ .	Ամաչեցուցիչ։
خفقان انگیز	Խաֆաքան էնկիզ .	Դողդիչ սրտի։
ارشاد انگیز	Իրշատ էնկիզ . .	Փրկարար։
مردم اوبار	Մէրտում էվպար .	Մարդակուլ։
جان آفرین	Ճան աֆէրին . .	Ստեղծիչ հոգւոյ։
دل بر	Տիլպէր	Գերեցիկ, յափշտակիչ սրտի։
سایه پرور	Սայէ փէրվէր .	Ի հովանւոջ սնեալ, փափուկ։
علما پرور	Իւլէմա փէրվէր .	Ջեռնատու վարդապետաց։
تن پرور	Թէն փէրվէր . .	Ծուլացուցիչ մարմնոյ, մարմնասէր։
عشق باز	Իշգպազ	Սիրով խաղացող, սիրախաղացող։
پوزش پذیر	Փուզիշ փէզիր .	Ներելով գթած։
ترانه پرداز	Թէրանէ փէրտազ .	Երգասացիկ, քաղցրաձայն։
سخن پرداز	Սուխէն փէրտազ .	Բանասպաճոյճ։
نقش بند	Նագշ պէնտ . .	Պատկերահան։
حیله بند	Հիյլէ պէնտ . .	Նենգաւոր։
عدو بند	Ատու պէնտ . .	Գլխահար թշնամեաց, յաղթող։
عطر بیز	Ատր պիյզ . .	Հոտաւէտ։
نادره پیرا	Նատիրէ փիյրա .	Յիշատակաց պատմագիր։
آسمان پیوند	Ասուման փէյվէնտ .	Համբաւ մինչև յերկինս։

عالمتاب	ալէմթապ	Լուսաւորիչ աշխ., (մականուանական արեւու).
دولتجوی	տէվլէթճուե . . .	Բարօրութիւն ցանկացող.
کل چین	կիւլ չին	Վարդահաւաք.
شکوفه چین	շիւքիւֆէ չին .	Ծաղկահաւաք.
سخن چین	սիւխէն չին . . .	Բամբասող.
خیرخواه	խայիր խահ	Բարեսէր.
دولتخواه	տէվլէթ խահ . .	Բարօրութիւն ցանկացող.
سحرخیز	սէհէր խէյզ	Կանխող ելող առաւօտս, վաղայարոյց.
خوشخوان	խօշ խան	Քաղցրերգակ.
جهاندار	ճիհանտար	Աշխարհակալ, Թագաւոր.
نکته دان	նիւքթէ տան . . .	Նրբիմաց.
جهان دیده	ճիհան տիտէ . . .	Աշխարհատես, փորձ.
امور دیده	ումուր տիտէ . . .	Ամր գործոյ.
خرده بین	խուրտէ պին . . .	Մանրազննիչ.
سخن ران	սիւխէն րան . . .	Բանաւոր.
کامران	քեամրան, քեամքեարան.	Կամակատար, երջանիկ.
خون ریز	խուն րիզ	Արիւնահեղ.
شکر ریز	շէքէր րիզ	Անուշ շաքարի.
اشک ریز	էշք րիզ	Արտասուող.
غمزدا	ղամզէտա	Բարձող տխրաց.
ظلمت زدا	զուլմէթ զէտա . .	Վանիչ խաւարի.
رهزن	րէհզէն	Հուղկահար.
سحرساز	սէհէր սազ . . .	Դիւթիչ, հմայող.
دلسوز	տիլսուզ	Սրտակից.
جان شکار	ճան շիքեար . .	Որսացող սրտի.
عمر شکاف	ըմր շիքեաֆ . .	Մահ, կենախոյզ.
صف شکن	սաֆ շիքէն . .	Քանդիչ կարգի, ճակատու, պատակիչ.
انجم شمار	էնճիւմ շիւմար . .	Թուող աստեղաց.
کارشناس	քեար շինաս . .	Փորձ, հմուտ.
شکر فروش	շէքէր ֆիւրուշ . .	Շաքարավաճառ.
ناظر فریب	նազըր ֆիրիպ .	Որ պատրէ զտեսողն, անճանաչ.
جکرکداز	ճիկէր կիւտազ . .	Սրտահալ.
صما کداز	սէմմա կիւտազ . .	Բարձող տխրաց.
ضیا کستر	զիյա կիւսթէր . .	Լուսափիւռ.
عالم کیر	ալէմ կիր . . .	Աշխարհակալ.

دلکشا տիլ քիւշա . . . Սրտաբաց տեղի.
کشورکشا քէշվէր քիւշա . . Յաղթական, յաշխարհակալ զաւրաց.
اورنگ نشین էվրէնկ նիշին . Գահակալ, Թագաւոր.
ویرانه نشین վիրանէ նիշին . Բնակող յաւերակս.
رهنما րէհնիւմա . . . Ուղեցոյց.
غریب نواز ղարիպ նիւվազ . . Հիւրընկալ.
بربط نواز պէրպէթ նիւվազ . Քնարահար.

Դ. ՄԱՍՆԻԿ ԵՒ ԱՆՈՒՆ.

هماشیان հէմաշիյան . . . Ընկեր բունոյ, կենակից.
هماهنگ հէմահէնկ . . . . Զուգաձայն.
همبزم հէմպէզմ . . . . Տնակից, յարկակից.
همبستر հէմպիստէր . . . Անկողնակից.
همدم հէմտէմ . . . . Համաշունչ, ընկեր.
همراه հէմրահ . . . . Ուղեկից.
همسایه հէմսայէ . . . . Որ ընդ նմին հանգստեան վայելէ, դրացաւոր.
همخانه հէմխանէ . . . . Տնակից, ընակից.
ناامید նա ումիտ . . . . Յուսահատ, անյոյս.
نابینا նա պինա . . . . Կոյր.
نامعلوم նա մալում . . . Անծանօթ.
کمبها քէմպէհա . . . . Անարժան.
کمخرد քէմ խըրէտ . . . Սակաւամիտ, տգէտ.
بی ایمان պիի իման . . . Անկրօն.
بی تأمل պիի թէէմմիւլ . . Անխորհուրդ.
گمراه կիւմրահ . . . . Մոլորեալ.

Գ. ԴԼՈՒԽ. ԺԳ.

Յաղագս Թուականաց.

Բացարձակ Թուականքն են առաջինականքս.

١ یک եք . . . . Մի.
٢ دو տիւ . . . . Երկու.
٣ سه սէ կամ սէ . . . Երեք.
٤ چهار չէհար և چار չար . Չորս.
٥ پنج փէնճ . . . . . . Հինգ.

٦	شش	շէշ	Վեց.
٧	هفت	հէֆթ	Եօթն.
٨	هشت	հէշթ	Ութ.
٩	نه	նէհ	Ինն.
١٠	ده	տէհ	Տասն.
١١	یازده	եազտէհ կամ یانزده եանզտէհ .	Մետասան.
١٢	دوازده	տէվազտէհ . . .	Երկոտասան.
١٣	سیزده	սեզտէհ	Երեքտասան.
١٤	چهارده	չէհարտէհ . . .	Չորեքտասան.
١٥	پانزده	փանզտէհ . . .	Հնգետասան.
١٦	شانزده	շանզտէհ . . .	Վեշտասան.
١٧	هفده	հէֆտէհ	Եօթնեւտասան.
١٨	هشده	հէշտէհ և هژده հէժտէհ .	Ութեւտասան.
١٩	نوزده	նէվզտէհ, և նէվուզտէհ .	Իննեւտասան.
٢٠	بیست	պիսթ	Քսան.
٢١	بیست یک	պիսթ եէք . . .	Քսան և մի.
٢٢	بیست و دو	պիսթու տու . .	Քսան և երկու.
٣٠	سی	սի	Երեսուն.
٤٠	چهل	չէհէլ	Քառասուն.
٥٠	پنجاه	փէնճահ	Յիսուն.
٦٠	شصت	շէշթ և شصد շասթ .	Վաթսուն.
٧٠	هفتاد	հէֆթատ	Եօթանասուն.
٨٠	هشتاد	հէշթատ	Ութսուն.
٩٠	نود	նէվտ	Իննսուն.
١٠٠	صد	սատ	Հարիւր.
٢٠٠	دوصد	տուսատ և دویست տուվիսթ .	Երկերիւր.
٣٠٠	سیصد	սեսատ	Երեքհարիւր.
٤٠٠	چهارصد	չէհար սատ . . .	Չորեքհարիւր.
٥٠٠	پانصد	փանսատ	Հինգ հարիւր.
١٠٠٠	هزار	հէզար	Հազար.
١٠٠٠٠	ده هزار	տէհ հէզար . . .	Տասն հազար կամ բիւր.
١٠٠٠٠٠	صد هزار	սատ հէզար կամ لک լէք .	Հարիւր հազար.

Գիտելի է, զի սու պարսից մէջ նախադասութի մեծագոյն թիւն քան զփոքրն, եւ որ զկնի, եղեալ թարգմանական շաղկապով, կամ առանց այնր. որ զթիւն 1826 ընթեռնու պարսիկն. شش بیست و هشتصد هزار հէզարէ հէշթսատէ պիստու շէշ

շէշ․ Գիտել արժան է և զայս․ զի Թուականն անուանք դարձեալ ոչ հոլովին․ այլ նախադասին անուանցն Թուելոց, որք բազում անգամ գտնին յոգնականն․ Գբ دوطرف տու տարէֆ, երկու կողմն․ միայն ունին զյոգնականն هزاران հէզարան․ հազարք․

Դասականք յանգեալ ՚ի م մ, նախադաս ունելով զշամն․

یکم եէքէմ կամ եէքիւմ نخستین նիւխիւսթին․ Առաջին․
دوم տիւվիւմ . . . Երկրորդ․
سوم սիւվիւմ . . . . Երրորդ․
چهارم չէհարիւմ . . . Չորրորդ․
پنجم փէնճիւմ . . . . Հինգերորդ․
ششم շէշիւմ . . . . Վեցերորդ․
هفتم հէֆթիւմ . . . Եօթներորդ․
هشتم հէշթիւմ . . . Ութերորդ․
نهم նիւհիւմ . . . Իններորդ․
دهم տէհիւմ . . . Տասներորդ․
بیستم պիսթիւմ . . Քսաներորդ․
بیست و یکم պիսթիւ եէքէմ կամ եէքիւմ․ Քսաներորդ առաջներորդ․
سیم սիսիւմ . . . . Երեսներորդ․
شصتم շասթիւմ . . . Վաթսներորդ․
صدم սատիւմ . . . Հարիւրերորդ․
صد و یکم սատիւ եէքիւմ․ Հարիւրերորդ առաջներորդ․
دویستم տիւվիսթիւմ․ Երկերիւրորդ․
سه صدم սիսատիւմ . . Երեքհարիւրորդ․
هزارم հէզարիւմ . . Հազարերորդ․
دو هزارم տու հէզարիւմ․ Երկուհազարերորդ․

Այսպէս խնձ և վասն այլոց․

Յաւելուն երբեմն ՚ի Թուականսն ی իէ․․ Գբ دویمی տիւէմնիւ, երկրորդ․ سیومی սիէմուիւ, երրորդ․ և երբեմն ین ին․ Գբ چهارمین չէհարիւմին․ پنجمین փէնճիւմին, Եւ․

Մակբայքն Թուականաց յօրինին պարզից կամ յոգնականաց բացորոշակ Թուականաց, զոյգ և կրկնեն․ Գբ یکان یکان եէքեանաւ یکان یکان եէքեան եէքեան, ի մի մի․ چهاران چهاران չէհարան չէհարան, չորեքին․ և կամ զեզականն կրկնելով, Գբ یک یک եէք եէք․ և բազում անգամ ընդ մէջ արկանեն զասաց էւէՔ․ Գբ یکیک եէքէւյէք, մի առ մի․ Մերթ ընդ մէջ արկանեն և ، պա․

Որ. دو بار دو դու պա դու, երկերակ, կրկին. և կամ յաւելուածս ی եւ. Որ. دوی դու-ուի, երկոքին.

Իսկ թուականս համարին և բաշխս տէ էք ; یکتا եկտա, միայն. ساده սատէ, جریده ճէրիտէ, պարզ. دو تا դու թա, կրկին. سه تا սէ թա, երեքկին. دو چندان դու-չէնտան, կրկին. سه چندان սէ չէնտան, երեքկին. یک بار եէք պար, یکی եէկի, միանգամ. دو بار դու պար, երկիցս. سه بار սէ պար, երիցս. بارها պարհա, բազմիցս, բազում անգամ.

Իսկ գործածել առ պարս կազմութեան թուականաց՝ նախադասելով պարզականս գոյական անուանց զթուականսն. Որ. سه سر սէսէր, երեք գլխի. چهار پا չէհար փա, քառոտանի: هفت پیکر հէֆթ փէյքէր, հինգերորդ. Իսկ և գոյականք, որոց յարել 'ի թուական անուանս բացարձակս՝ լինին ածական, և ամփոփել 'ի յինքեան զասանս, հէ, և յառաջ քան զայն մէիմէ. Որ. شش سال շէշ սալ, վեց ամ. شش ساله շէշ սալէ, կամ ساله شش շէշ սալէ, վեցամեայ. یکتن եէք թէն, միամարմին. یکتنه եէք թէնէ, միամարմին, միակ. 'Ի վերայ այսր ամի՝ վերադրեալ կողմն գոյակսն յաւելլով 'ի վեր զմասնիկ ی իէ, Որ. ششسالکی շէշ սալէկիյէ, վեցից ամաց. چهل سالکی չէհէլ սալէկիյէ, քառասնամեայ հասակ. Գործել և այս. یک روز در میان եէք րուզ տէր մեան, մի օր ընդ մէջ, միջանկեալ աւուրն, յերկրորդ աւուրն.

ԳԼՈՒԽ. ԺԴ.

Յաղագս Մակբայից և Նախադրութեանց.

Փոխանակ որակական մակբայից 'ի վեր ածականն պարսիկք դնեն ածականս. Որ. خوب խուպ, գեղեցիկ, գեղեցկապէս. خوش խօշ, բարի, բարիոք. պէտ, չար, չարապէս. راست րասթ, ուղիղ, ուղղութեամբ. Կազմեն երբեմն և յաւելուածով մասնկանս انه անէ. Որ. دوست դօսթ, բարեկամ. دوستانه դօսթանէ, բարեկամաբար. پدرانه փէտէրանէ, հայրաբար.

Բ. Քանակութեան մակբայք նոյն են ընդ նոյնանշան անուանս. Որ. بسیار պիսեար, բազում. اندک էնտէք, սակաւ.

Տեղական մակբայք են.

اینجا	իյնճա	Աստ.
آنجا	անճա	Անդ.
کجا	քիւճա	Ո՞ւր.
آنجاکه	անճաքէ	Ուր.
هیچ جا	հիչճա	Ոչ ուրեք.
هیچ جانه	հիչ ճանէ	Ոչ ուրեք.
آنجا اینجا	անճա իյնճա	Աստ և անդ.
هرجا	հէրճա	Ընդ ամ կողմն.
هرسوی	հէր սուէյ	Ընդ ամ կողմն.
هرکجا	հէր քիւճա	Ուր և իցէ.

بالا	պալա	Ի վեր .	دور	տուր	Հեռի .
زیر	զիր . .	Ի վայր .	چپ وراست	չէփ-վէ-րաստ .	Յաջմէ յահեկէ .
فرو	ֆիւրու . .		بکجا	պէ-քէ-ճա . .	Յո՞ր կողմն .
زیروبالا	զիրու պալա .	Ի վեր և ի վայր .	باینجا	պէ-ինճա . .	Այսր .
درون	տէրուն	Ներքոյ .	بآنجا	պէ-անճա	Անդր .
بیرون	պիրուն . . .	Արտաքոյ .	بدانجا	պէ-տանճա	
پیش	փիշ	Առաջի .	ازکجا	էզ-քէ-ճա . .	Ուստի .
پس	փէս	Յետոյ .	ازاینجا	էզ-ինճա . .	Աստի .
درپیش	տէր փիշ . .	Յառաջագոյն .	ازآنجا	էզ-անճա . .	Անտի .
درپس	տէր փէս . .	Յետոյ ուրեմն .	ازبالا	էզ պալա . .	Ի վերուստ .
نزدیک	նէզտիք . .	Մերձ .			

Ժամանակական մակբայք են .

کی	քէյ	Յորժամ .	امشب	էմշէպ . . .	Յայսմ գիշերի .
حالیا	հալիա . . .	Այժմ .	بامداد	պամտատ .	Առաւօտ և առաւօտուն
اکنون	էքնուն . . .		شام	շամ	Յերեկոյն .
کنون	քէնուն . . .		فردا	ֆէրտա . .	Առաւօտ .
هنوز	հէնուզ	Արդ եւս .	هرروز	հէր րուզ . .	Հանապազօրդ .
همانده	հէմանտէմ . . .	Ամենայնիւ .	روزبروز	րուզ պէրուզ .	Օր յօրէ .
پارسال	փարսալ	Յանցելում ամի .	سال بسال	սալ պէսալ .	Ամ յամէ .
پیرارسال	փիրարսալ . . .	Երկամօք յառաջ .	هموار	հէմվար . .	Հանապազ .
دی و دیروز	տէյ և տէյրուզ .	Յերեկն .	شب وروز	շէպ-ու-րուզ . .	Զտիւ և զգիշեր
پرندوش	փէրէնտուշ .	Յեռանդն .	همانده	հէմանտէմ . .	Նոյն ժամայն .
پریر	փէրիր . . .		دیر	տէյր . . .	Անագան .
دوش	տուշ	Անցեալ երեկս .	بس	պէս	Մինչև .
امروز	էմրուզ	Այսօր .	بعدازآن	պաատ էզան .	Յետ այսորիկ .

Հարցական մակբայք .

چرا	չէրա	Ընդէ՞ր .	چون	չուն . . .	Որպէս .
چه سبب	չէ սէպէպ . .	Յո՞ր պատճառ .	چند	չէնտ , چندان չէնտան .	Որչափ .

Հաստատական և Բացասական մակբայք .

بل	պէլ	Այո , այդպէս է .	بدرستی	պէտուրիւստի .	Յիրաւի .
بلی	պէլի . . .		بسروچشم	պէսէրու չէշմ .	Սիրով իսկ .
آری	արի		نه	նէ	Ոչ .
بی گمان	պի կիւման . .	Անտարակոյս .	هیچگونه نه	հէյչ կիւնէ նէ .	Ոչ ինչ , բնաւ ոչ .

Ցուցական մակբայք .

اینک էյնէկ , և آری արի . Ահա .

Թուական մակբայք.

باری պարի . . . . } Միանգամ.
یک بار եքպար . . . . } Միանգամ.
دو بار տիւպար . . . . Երկիցս.
چند بار չէնտ պար . . . Քանիցս.
چندان بار չէնտան պար . . Յաճախ նուագի.
بسیار بار պիսեար պար . . Բազում անգամ.
بارها պարհա . . Յոլովակի.
قلیل بار ղալիլպար. Սակաւ անգամ.
باز պազ . . } Դարձեալ,
هم հէմ . . } կրկին անգամ.
نیز նիզ . . }

Ըղձական մակբայք.

كاش քեաշ, كاشكی քեաշքեի, և كاشا քեաշա. Երանի թէ.

Արգելական մակբայք.

مباد մապատ . . . . } Մի՛, գուցէ լինի.
مبادا մապատա . . . }
نهار նէհար. Զգոյշ լեր.

Երկբայական մակբայք.

شايد շայէտ . . . . }
شايدكه շայէտ քէ . . . } Գուցէ, թերևս.
مگر մէկէր . . . . }
يا եա . . . . Կամ, արդեօք.

Նմանական մակբայք.

چو չու, چون չուն. Ըստ, որպէս, որովհետև.
همچون հէմչուն . . . } Իբրու, իբրև, որպէս.
چنانچه չէնանչէ . . }
چنانكه չէնանքէ . . . } Զորօրինակ.
همچنانكه հէմչէնանքէ. }
اينچنين ինչէնին . . }
همچنين հէմչէնին . . } Նոյնպէս.
همچنان հէմչէնան . . }
آن طور ան թավր . . . . Նոյն օրինակաւ.
آنچنان անչէնան . . . . Նոյնպէս.

Հաւաքական մակբայք.

باهم պահէմ, և بهم պէհէմ. Միանգամայն, միահաղոյն.

Զատական մակբայք.

تنها թէնհա . . . . }
بتنها պէթէնհա . . } Միայն, առանձին.
همين հէմին . . . . }
جداگانه ճիտաքեանէ . . Առանձին, զատաբար.

մա

Նախադրութիւնք պարսից լարին յուղղականն անուանս և 'ի գերանուանս և 'ի զանազան հոլովս ձևացուցանեն զնոսա, ըստ յետադասս օրինակացդ։

از՝ եղական՝ ա զ, նախադրութիւն է բացառական հոլովոյ. որ. از آنجا եղանակ, 'ի անդուստ անտի. از جا եղ ծիւնէ, 'ի սոցանէ ամենեցուն, կամ ըստ զա-մենեսեան զասս։

با՝ պա, նախադրութիւն է գործիական հոլովոյ. որ. با او պա էօ, ընդ, ընդ քեզ. با او رفتم պա էօ րէֆթէմ, գնացի ընդ նմա։

به՝ պէ, զատուցեալ կամ ب պ կից գրեալ, նշանակէ՝ 'ի, յ, ց, առ. իբրև նախդիր տրական հոլովոյ. որ. بحصار رفتم պէհէսար րէֆթէմ, գնացի 'ի պարիսպն. بدان گفت պէտան կէֆթ, ասէ ցնա։ Այլ և եւս իբրու նախդիր ներգոյական հոլովոյ՝ նշանակելով զտեղի և զժամանակ. որ. بشهر است պէշէհր էսթ, 'ի քաղաքի է. بوقت خاموشی گفتن պէվաքթի խամուշի կուֆթէն, խօսել 'ի լռութեան ժամանակի։

بر՝ պէր և ابر էպէր, 'ի, վեր, ըստ. այս նախադրութիւն կայցէ ըստ իւրա-քանչիւր բայից զանազան հոլովս. որ. برمن պէր մէն, 'ի վերայ իմ. بر منوال مشروح պէր մէնվալի մէշրուհ, ըստ վերոգրեալ օրինակի. بررسید պէր րէսիտ, 'ի վերայ եհաս, հասեալ եղև. برموجب فرمان شاهی պէր մուճիպի ֆէրմանի շահի, ըստ արքունի հրամանին. برگفت պէր կէֆթ, վերընկալաւ, ընկալաւ։

بی՝ պի, առանց. նախադրութիւն է սեռական հոլովոյ. որ. بی هنر պի հիւնէր, առանց հմտութեան։

پیش՝ փիշ, յառաջ, առ. پس փէս, յետոյ. ուր բանք ընկերին մի ժամանակի՝ յոլովագոյն բացառականի յօդիւ կայցեն, որ 'ի մէջ՝ բան նախադրութեան բացառի. որ. پیش ازاین փիշ էզին, յառաջ քան զայս ժամանակ. پس ازجنگ փէս էզճէնկ, յետոյ քան զպատերազմ։

در՝ տէր, 'ի, յ, վասն. որ. درآن روز տէր ան րուզ, յայնմ աւուր. دراخلاق درویشان տէր էխլաքի տէրվիշան, յաղագս առաքինութեանց միանձանց։

فرو ֆէրու կամ فرود ֆէրուտ, 'ի վայր։ Յատկապէս անուանէ սա, որպէս և յետադայքդ, որպէս և բազումք 'ի յառաջադրութեանց. յաղագս որոյ 'ի բաղդա-սութեան ընդունին յինքեանս ի սեռ. որ. نزد նիւզտ, առ. نزد من նիւզտի մէն, առ իս. زیر զիր, 'ի ներքոյ. پهلوی փէհլուի, մերձ, մօտ. سوی սուի, 'ի կողմն, մերձ. میانی միանի, 'ի մէջ, 'ի մէջն. برای պէրայ, ازبرای էզպէրայ, بجهت պէճիհէթ, بواسطه պէվասըթէ, վասն, սակս. ازجهت էզճիհէթ, ازبهر էզպէհր. Ի՛ւրեք զի այլ եւս նախադրութիւնք յաւելեալ լինին 'ի մի սոցա. որ. درمیان տէր միանի, 'ի մէջ. ازبهرایشان էզպէհրի իշան, վասն նոցա. ازبرای خدا էզպէրայի խուտա, վասն այ. ازفرود էզֆէրուտ, 'ի ստորէ, 'ի ներքուստ. ازنزداو էզնիւզտի օ, 'ի նմանէ։

ԳԼՈՒԽ. ԺԹ.

Յաղագս Շաղկապի և Միջարկութեան.

Շաղկապք են՝ و վէ, և. هم հէմ, և, եւս. نیز նիզ, նաև. یا եա, կամ. لیکن լէյքին, لیک լէյք, բայց, այլ. بل պէլ, بلکه պէլքի, բայց, մանաւանդ. اگرچه էկէրչէ, گرچه կէրչէ. باآنکه պաանքի, թէպէտ և. هرچند հէր չէնտ, هرچندکه հէր չէնտքի, թէև, թէպէտ և. اما էմմա, բայց. اگر էկէր, گر կէր, և ار էր, եթէ, թէ. وگر վէկէր, ور վէր, թէև. ورنه վէրնէ, մեր... مگر մէկէր, մինչև, եթէ ոչ. جز ճիւզ, بجز պիճիւզ, բաց 'ի. بنابرین պինապէրին, այսու օրինակաւ. پس բէս, ապա, ուրեմն. که քի, զի, որ. زیرا զիրա, զիրաքի, զի, վասն զի. ازآنجاکه էզ անճաքի, վասն զի, որովհետև. چونکه չունքի, քանզի. ﭼﻮ չու, چون չուն, զի, որպէս զի.

Բաղհիւսական շաղկապք, վասն բազում անգամ կրկնելոյ, այսինքն զերկ յետ ձայնաւորի կամ 'ի սկիզբն պարբերութե. իսկ եւ՝ կամ ու՝ յետ բաղաձայնի. որ بیگانه‌وآشنا պիկեանէ վիւ աշնա, ծանօթ անծանօթ. خریدوفروخت խէրիտու ֆէրուխթ, գնելն և վաճառելն, առևտուր. شیروشکر շիրու շէքէր, կաթն և շաքար.

Միջարկութիւնք պարսկաց են՝ ای էյ, یا եա, آیا այա, ով. دریغ տէրիղ, دریغا տէրիղա, աւաղ. اه ահ, ահ. وای վայ, վայ.

ԳԼՈՒԽ. Ի.

Յաղագս Իրաւացութեան Անուանց.

Առ պարսս առաւելութիւն է յետադաս դնել զածականն դասականին, և յետ թեանուն յաւելլուն ի սուղ. որ بشیرین պիշիրին, կերպ շէքէրին, պատուղ քաղցր. کتاب بزرگ քիթապի պիւզիւրք, գիրք մեծ. Օրինակ է առել և վասն ընդունելութեանց. որ ایام گذشته էյեամի կիւզէշթէ, օր անցեալ կամ անցեալք. Նոյնպէս և վասն դերանուանց. որ پدرمن փէտէրի մէն, հայր իմ. Նախ յանուանս որք յանգին 'ի ձայնաւորս, կամ յերկու աստս յայտնեալ՝ ا էլիֆ, վասն ی եէ, և կամ 'ի ه հէ անձայն. մինչ գրեն ածականեր զանուամբ՝ ی է, կամ ; է. սակայն այսու զանազանութե. զի ی եէ դնեն 'ի բառսն յանգեալս ا էլիֆով կամ, վաւով. իսկ հէմզէ դնեն յանուանս յանգեալս 'ի ی եէ, կամ ه հէ. որ پارسای آگاه փարսայի ակեահ, ... ایلچی بزرگ էյլչիյի պիւզիւրք, դեսպան մեծ. تیهوی رفتار թիհուի ռէֆթար, ...

Ըեշհում ըէշՓըսդ, կարդա գրեթեցկաճեմ. میوهٔ شیرین Միվէյի շիրին, պտուղ քաղցր

Աւր միանգամ աղաս և մեկին իցէ սեռականն հոլովին, նախադասեն անուանն՝ մասնիկն از էզ. ըստ այսմ յասեն քաղաք Թագաւորի, ասեն պարսիկք شهر پادشاه շէհրի փատիշահ. իսկ առ հայցականն, որպէս և այս քաղաք՝ کراست این شهر քիրասդ էյն շէհր, զայսասոսկանեն արձակաբար ասելն՝ از پادشاه. էզ փատիշահ, Թագաւորի. վասն զի ՚ի դիմին արձակ է սեռականն.

Ի հոլովել անուանն՝ յետադասեն ածականին մասնիկն կամ յօդն իւրաքանչիւր հոլովոց. որպ ایلچی بزرگ گفت Իլչիյի պիւզիւրկ կիւֆթ, դեսպանին մեծի ասաց. آن میوهٔ شیرین را بخورد Ան միվէյի շիրինրա պիւխօրտ, զայն պտուղն քաղցր՝ կերաւ. کتاب پدر خود را آورد քիթապի փէտէրի խօտրա աւիւրտ, զգիրս հօրն իւրոյ եբեր.

Ի բազմաւորականսն՝ յոգնականացուցիչ նշանն մնկադրի ՚ի գոյականն, և ածականն մնայ եզական. որպ میوهای شیرین Միվէհայի շիրին, պտուղք քաղցունք կամ քաղցր. Իսկ ՚ի հոլովելս առ دوستان قدیم را گفتم Տօսթանի գատիմրա կիւֆթէմ. բարեկամացն վաղեմեաց ասացի.

Իսկ բանքն ներկայ և անցեալ ընդունելութիւն յանգին ՚ի ه հէ անձայն, կամ Թէ՝ յանգին յառ փէրհէյ, ոչ են և բազում անուանք, բազմաւորականին ունա ամենեցուն ձևանայ յանգիւս ان ան, ընդ մէջ ունելով զառաջ گ կեաֆ. որպ شناسنده շինասէնտէ, գիտող. شناسندگان շինասէնտէկեան, գիտողք. دارنده տարէնտէ, ունող. دارندگان տարէնտէկեան, ունողք. رفته րէֆթէ, անցեալ, վաղճանեալ. رفتگان րէֆթէկեան, անցեալք, վաղճանեալք. فرستاده ֆիրիսթատէ, հրեշտակ, պատգամաւոր. فرستادگان ֆիրիսթատէկեան, հրեշտակք, պատգամաւորք.

Աւր միանգամ ածականն նախադաս իցէ գոյականին՝ համարի այն բարդեալ անուն, և առանց յաւելուածոյ սուղ ի տառի՝ փչին երկուքն ՚ի միասին իբրև մի բառ, և նոր նշանակութ ունին. ըստ այսմ خوب روی խուպ րույ, խմանի՝ գեղեցիկ դէմք. իսկ առեալ خوب روی խուպ րույ, խմանի գեղեցկադէմ.

Ցուցական դերանունք՝ նախադաս դնին գոյականին. որպ این مرد էյն մէրտ, այս այր. آن زن Ան զէն, այն կին. از این جانب էզ էյն ճանիպ, յայսմ կողմանէ: Իսկ ուր յարեսցին ՚ի բազմաւորական անուանս, նիզեանք ձևան եզական. որպ این آدمان آمدند Էյն ատէմեան ամէտէնտ, այն մարդն եկին: Յայս Թէ ցուցականքն առանձին իցեն և զօրութ ունիցին գոյականն, յայնժամ ձևեանք յոգնակի դնին. որպ اینان آمدند Էյնան ամէտէնտ, նոքա եկին:

Խոնարհութի է պարզից բազում ուրեք ՚ի վեր առկանել գոյական անուանս, զանեալ յթս և զընդունելութիս արաբացւոց. որպ رجوع کردن րուճուհ քէրտէն, դարձ առնել. ترتیب دادن Թէրթիպ տատէն, կարգաւորել. اقرار کردن Իգրար քէրտէն, խոստովանել. انتظار ساختن Ինթիզար սախթէն, ակնկալել. منتظر شدن Մունթէզիր

շեշտին , այլն կալեալ լինել ։ Այսպէս զառաջագոյն գրականն՝ յանգեալ 'ի ն ։ Եւ եղական , կամ փոխեն 'ի ت ։ Եւ արական , կամ ճշեն զայն իբրև ․ ե ։ Հէ անձայն , ունելով յետոյ զՔէրիսէ ․ քանզի ասեն توّ գոռզէրի , փոխանակ توّ , զօրութիւն ․ Օղաա մօղ , փոխանակ Օղաա մօղի , մառամուռ ․ لحظه ․ լահզա , փոխանակ ասելոյ لحظه լահզան , քթթել ական , վայրկեան ։

Նախադասական Թուականք բաղում այն է՝ զի նախադասեն քան զգոյականն յեզականին ․ զբ صدکس սադ քէս , հարիւր մարդ ․ صدهزاراله սադ հէզար լալէ , հարիւր հազար կակաչ ։ Իսկ ուրէք և այսպէս , թէպէտ դուն ուրեմն ․ دومردان տու մէրտան , երկու մարդք ։

Ստորագացուց գոյական անուանս համարին պարսիկք իբրև եզակի , և ըստ նմին կանոնի համաձայնեցուցանեն ընդ բայից և ընդ ածականաց ․ զբ از آمدن بهار از رفتن دی اوراق حیات ما میکردد طی էզ ամէտէնէ պէհար էզ րէֆթէնէ տէյ էվրագը հայաթէ մա թայ մէյկէրտէտ , գալստեամբ գարնան , և գնալով ձմերան՝ տերևք կենաց մերոց լոյծ առնիտնին ․ յորում اوراق էվրագ , որ յոգնականն է բառից ورق վէրագ , տերև , համաձայնի ընդ եզականին میکردد մէյկէրտէտ ։

ԳԼՈՒԽ ․ ԺԲ ․

Յաղագս Դասաւորութեան Բայից ․

Տէր բայից բաղում այն է , զի նախադասի քան զբայն , և համաձայնի ընդ նմա թուով և դիմաւ ․ զբ هرکه بدان نشیند نیکی نبیند հէր քէ պէտան նիշինէտ նիքի նէպինէտ , որ ոք ընդ չարս բազմի , զբարին ոչ տեսցէ ։ Իսկ երբեմն երկու կամ բազում անուանք լինին տէր բայի՝ եզական բայիւ ․ զբ هنر و فضل ضایع است հիւնէր ու ֆազլ զայէ էսթ , ճարտարութիւն և առաքինութիւն կորուսեալ է ․ փոխանակ գրելոյ ضایع اند զայէ էնտ , կորուսեալ են ։

Ի պարբերութեան երկուց կամ բաղում անդամոց , որոց մարթ իցէ կատարել օժանդակ բայիւ ; յառաջնումն դնի ներգործութեան օժանդակ բայ , և յերկրորդումն զօրութիւն իմանի ․ զբ مضرّت تعجیل بسیارست و منفعت صبر و سکون بیشمار մազարրէթէ թաղճիլ պիսեարէսթ վէ մէնֆաաթէ սապր ու սիւքուն պիշումար , վնասք շուտափութեան բաղում են յոյժ , իսկ օգուտ համբերութեան և հանդարտութեան անբաւ ։ 'Ի դմին յայտ յերկրորդում անդամ պարբերութեան զօրութիւն է իմանալ երկրորդանգամ զօժանդակ բայն است էսթ , զբ بیشمارست պիշումարէսթ , անբաւ է ։

Այլ բայք լինին մեան առանցութեան , առանց կայուհի բային էական բայիւ , և սեռականաւ را րա ․ զբ کراست این کتاب քիրասթ ին քիթապ , որո՞յ է այս գիրք ։ Նոյն դէմ պարտեաց մեաւ են բայ իբրև զէրն ունիմ , այսէ استن էսթէն , կաղին

